

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

ეკონომიკური ტენდენციების კვარტალური მიმოხილვა

III კვარტალი, 2023

მოკლე შეჯამება

- 2022 წლის ეკონომიკურმა ზრდამ, წინასწარი მონაცემებით, 10.1 პროცენტი შეადგინა
- 2023 წლის მეორე კვარტალში საშუალო ეკონომიკური ზრდა 7.5 პროცენტია, ხოლო პირველ კვარტალში ზრდამ 7.7 პროცენტი შეადგინა
- მესამე კვარტალში წლიურმა ინფლაციამ შეადგინა 0.6 პროცენტი, ხოლო საბაზისო ინფლაციამ (თამბაქოს გარეშე) – 2.9 პროცენტი
- ადგილობრივი ექსპორტი შემცირდა წლიურად 24.5 პროცენტით
- იმპორტი გაიზარდა წლიურად 7.9 პროცენტით
- ტურიზმიდან მიღებული შემოსავალი მნიშვნელოვნად გაიზარდა საბაზო ეფექტის გამო და უკვე დაფიქსირდა 2019 წლის დონეზე მაღლა
- რეფინანსირების განაკვეთი 10.0 პროცენტამდე შემცირდა

სარჩევი

<u>რეალური სექტორი</u>	4
<u>ეკონომიკური ზრდა</u>	4
<u>დასაქმება და უმუშევრობა</u>	6
<u>ფასების დონე</u>	7
<u>რეგიონის ეკონომიკური მიმოხილვა</u>	9
<u>საგარეო სექტორი</u>	11
<u>მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი</u>	11
<u>საგარეო ვალი</u>	12
<u>პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები</u>	13
<u>საგარეო ვაჭრობა</u>	14
<u>ტურიზმი</u>	15
<u>ფულადი გზავნილები</u>	15
<u>სხვა ქვეყნებზე დამოკიდებულება</u>	16
<u>გაცვლითი კურსი</u>	17
<u>ფისკალური სექტორი</u>	18
<u>ნაერთი ბიუჯეტის შესრულება</u>	18
<u>საქართველოს სახელმწიფო ვალი</u>	20
<u>მონეტარული სექტორი</u>	21
<u>კერძო სექტორის ლარიზაცია</u>	21
<u>სესხების მიმოხილვა</u>	22
<u>დეპოზიტების მიმოხილვა</u>	23
<u>მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი</u>	24
<u>საპროცენტო განაკვეთები</u>	25

რეალური სექტორი

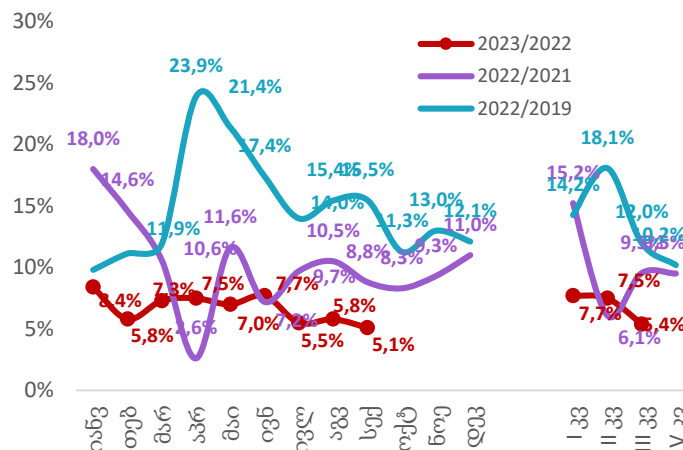
ეკონომიკური ზრდა

წინასწარი მონაცემებით, 2023 წლის მესამე კვარტალში რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით საშუალოდ გაიზარდა 5.4 პროცენტით. ამავე დროს, 2023 წლის მესამე კვარტალში რეალურმა ეკონომიკურმა ზრდამ 2019 წლის მესამე კვარტალთან შედარებით შეადგინა 17.6 პროცენტი საშუალოდ. კერძოდ, მესამე კვარტალში ექსპორტი წლიურად გაიზარდა 1.6 პროცენტით, ხოლო იმპორტი წლიურად გაიზარდა 3.7 პროცენტით. ამავე დროს, 2019 წლის მესამე კვარტალთან შედარებით, ექსპორტი გაიზარდა 64.3 პროცენტით, ხოლო იმპორტი გაიზარდა 53.4 პროცენტით. საგარეო მოთხოვნა ზრდას განაგრძობს. ტურიზმის გათვალისწინებით, პანდემიამდე არსებულ მდგომარეობასთან შედარებით, საგარეო მოთხოვნა იზრდება. საერთაშორისო მოგზაურობისგან მიღებული შემოსავალი მესამე კვარტალში წლიურად გაიზარდა 5.3 პროცენტით. ასევე გაზრდილია საერთაშორისო მოგზაურობიდან მიღებული შემოსავალი 2019 წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, რომელთან მიმართებაშიც ადგილი აქვს 28.4 პროცენტის ზრდას.

2022 წლის პირველ კვარტალში რეალური მშპ წლიურად გაიზარდა 14.9 პროცენტით. რაც, 2019 წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, 21.6 პროცენტს შეადგენს. 2022 წლის მეოთხე კვარტალში დაფიქსირდა 9.5 პროცენტის ზრდა. 2023 წლის პირველ კვარტალში 7.7 პროცენტის ზრდა დაფიქსირდა.

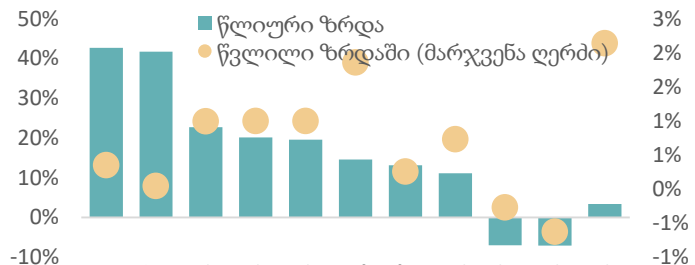
რაც შეეხება 2023 წლის მეორე კვარტალს, დაფიქსირდა 7.5 პროცენტის ზრდა. 2023 წლის მეორე კვარტალში მნიშვნელოვანი წილი ექსპორტის კომპონენტმა შეიტანა, რომელიც რეალურ გამოსახულებაში წლიურად 6.4 პროცენტით გაიზარდა, ასევე მნიშვნელოვანი წვლილი ჰქონდა მოხმარების კომპონენტს, რომელიც 2.6 პროცენტით გაიზარდა. ამავე დროს, რეალურ გამოსახულებაში გაიზარდა ინვესტიციების კომპონენტი 1.8 პროცენტით და ასევე ადგილი ჰქონდა იმპორტის წლიურად შემცირებას 3.4 პროცენტით.

დიაგრამა 1: ეკონომიკური ზრდა

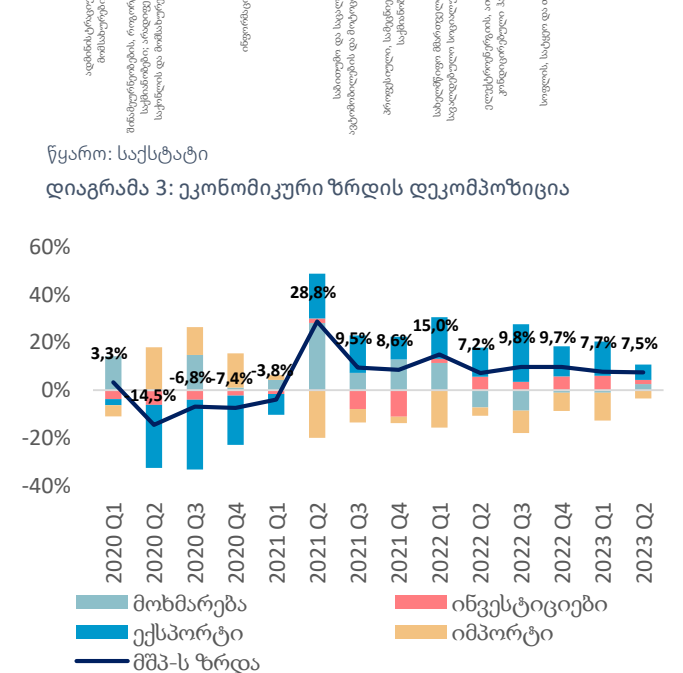
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 2: სექტორების რეალური ზრდა, 2023 II კვარტალი

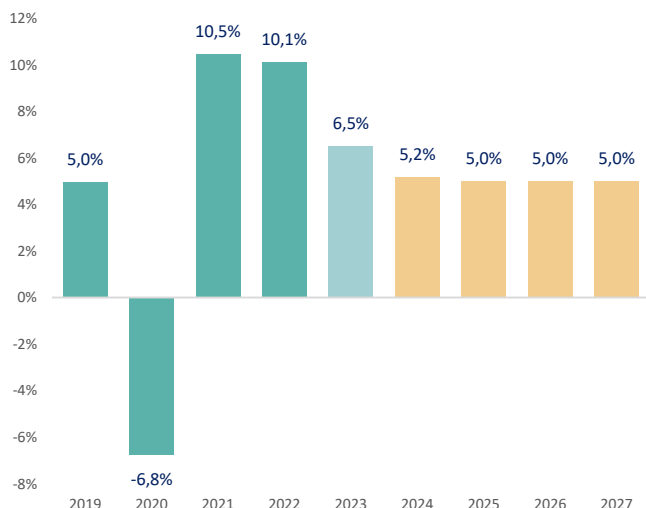
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 3: ეკონომიკური ზრდის დეკომპოზიცია

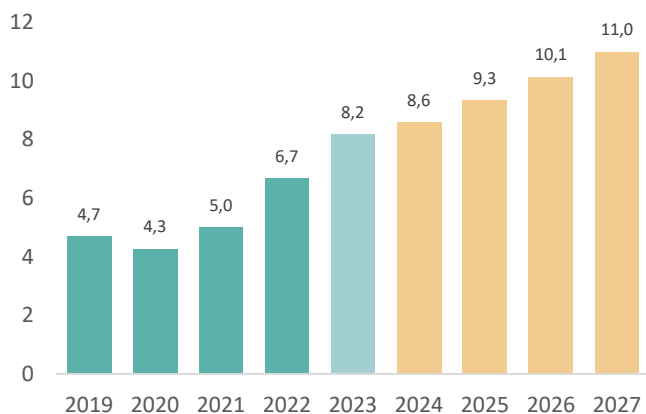
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 4: ეკონომიკური ზრდის პროგნოზი

წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

დიაგრამა 5: მშპ მოსახლეობის ერთ სულზე, ათასი აშშ დოლარი

წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

2023 წლის II კვარტალში რიგ საქმიანობებში გამოვლინდა ეკონომიკური ზრდა. კერძოდ, მნიშვნელოვანი წვლილი ზრდაში შეიტანა შემდეგმა საქმიანობებმა: ადმინისტრაციული და დამხმარე მომსახურების საქმიანობები: 42.8% (0.4 პ.პ.), შინამეურნეობების, როგორც დამკირავებლის, საქმიანობები: 41.8% წ/წ (0.04 პ.პ.), მშენებლობა: 22.7% (1.0 პ.პ.), ინფორმაცია და კომუნიკაცია: 20.2% (1.0 პ.პ.), განათლება: 19.6% (1.0 პ.პ.), საბითუმო და საცალო ვაჭრობა 14.6% (1.9 პ.პ.); სახელმწიფო მმართველობა და თავდაცვა; სავალდებულო სოციალური უსაფრთხოება : 11.1% (0.7 პ.პ.)

2023 წლის განმავლობაში ზრდა ნაწილობრივ დამოკიდებული იქნება რეგიონში არსებულ მდგომარეობასა და ქვეყნის ეკონომიკაზე მის გავლენაზე. საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს პროგნოზის მიხედვით, 2023 წელს მოსალოდნელია 6.5 პროცენტული ეკონომიკური ზრდა, რომელიც უზრუნველყოფილი იქნება შიდა მოთხოვნის ზრდით და ბიუჯეტში გათვალისწინებული ფისკალური სტიმულების ღონისძიებებით. 2024 წლიდან ეკონომიკა გააგრძელებს საშუალოდ 5.0 პროცენტულ ზრდას, 2024-2027 წლებში.

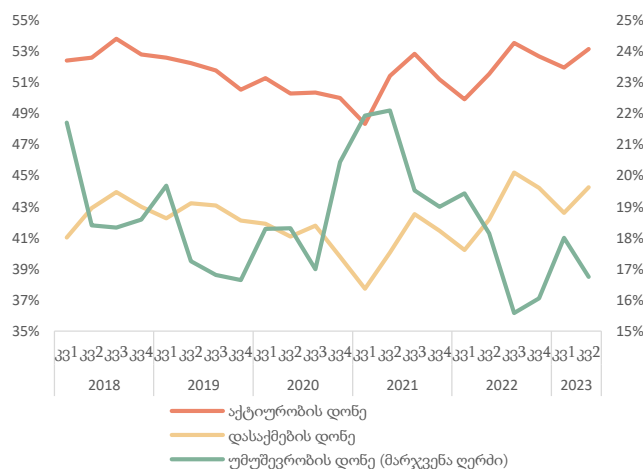
დასაქმება და უმუშევრობა

2023 წლის მეორე კვარტალში უმუშევრობის დონემ 17.0 პროცენტი შეადგინა, რაც 1.3 პპ-ით ნაკლებია წინა კვარტლის მნიშვნელობაზე და 1.4 პპ-ით ნაკლებია წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით. მათ შორის, უმუშევრობა ქალაქად შეადგენდა 17.7 პროცენტს (-2.5 პპ წ/წ), ხოლო სოფლად - 15.3 პროცენტს (0.2 პპ წ/წ). უმუშევრობის ყველაზე მაღალი დონით 15-24 და 25-34 ასაკობრივი ჯგუფები გამოირჩევა. 2023 წლის მეორე კვარტალში ეკონომიკურად აქტიურმა მოსახლეობამ შრომისუნარიანი ასაკის მოსახლეობის (15 წლის და უფროსი ასაკის მოსახლეობა) 53.2 პროცენტი შეადგინა. 2023 წლის მეორე კვარტალში, ქალების ჯგუფში უმუშევრობის დონემ შეადგინა 14.5 პროცენტი, ხოლო მამაკაცების ჯგუფში, აღნიშნულმა მაჩვენებელმა შეადგინა 18.5 პროცენტი.

2023 წლის მეორე კვარტალში წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით დასაქმებულთა რაოდენობა გაიზარდა 4.5 პროცენტით, ხოლო 2.1 პროცენტული პუნქტით შემცირებულია დასაქმების დონე. ამავე პერიოდში უმუშევართა რაოდენობა წლიურად შემცირდა 5.2 პროცენტით. რაც შეეხება პროდუქტიულობას (რეალური გამოშვების შეფარდება დასაქმებულთა რაოდენობაზე), წლიურად გაიზარდა 2.8 პროცენტით. ამავე დროს, 17.1 პროცენტით გაიზარდა დასაქმებულთა საშუალო ნომინალური ხელფასი, რომელიც 2023 წლის მეორე კვარტალის მდგომარეობით შეადგენს 1,804.5 ლარს.

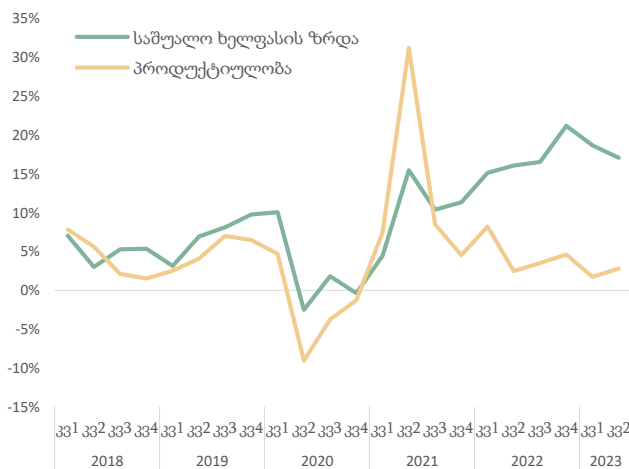
2023 წლის მეორე კვარტალში ადგილი ჰქონდა პროდუქტიულობის 2.8 პროცენტიან ზრდას წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით. პროდუქტიულობა გამოთვლილია რეალური მშპ-ს დასაქმებულთა რაოდენობაზე შეფარდების ზრდის ტემპით.

დიაგრამა 6: შრომის ბაზრის ინდიკატორები

წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 7: პროდუქტიულობა და დასაქმებულთა საშუალო ხელფასი (წლიური ცვლილება, %)

წყარო: საქსტატი

ფასების დონა

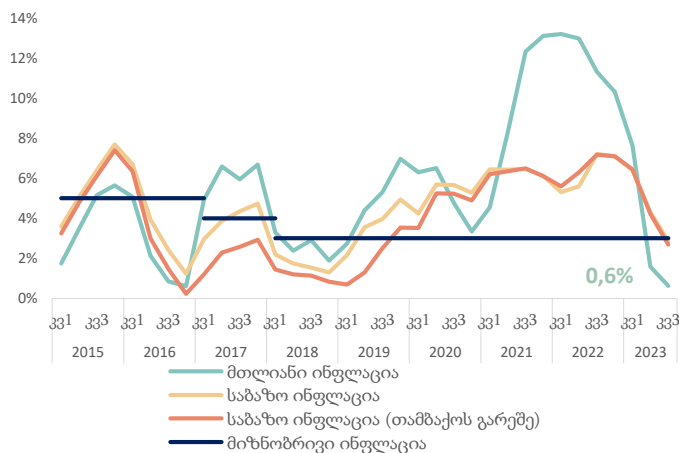
2022 წელს ორნიშნა ინფლაცია დაფიქსირდა 11.9%-იან დონეზე. ინფლაციამ პიკს 2022 წლის მაისში მიაღწია, 13.3%-ზე, რის შემდეგაც, მან შემცირება დაიწყო და კლება კვლავაც გრძელდება. შესაბამისად, ერთი მხრივ, მაღალი საბაზო ეფექტის, ხოლო მეორე მხრივ გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკის გამო, 2023 წლის პირველ ნახევარში ინფლაციის დონემ იკლო. აღნიშნულზე გავლენა იქონია მსოფლიო ბაზარზე ნედლეულის ფასების და ასევე საკვები პროდუქტებისა და ნავთობის ფასების კლებამ. წლიურ ინფლაციაზე კლების მიმართულებით გავლენა ასევე დამოკიდებულია გაცვლითი კურსის გამყარებაზე, რაც ამცირებს ინფლაციის მაჩვენებელზე იმპორტული საქონლისა და სურსათის ფასების გავლენას.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ბოლო პროგნოზის მიხედვით (ოქტომბერი, 2023), მსოფლიო ინფლაცია 2023 წელს შემცირდება 2022 წლის 8.7 პროცენტიდან 6.9 პროცენტამდე, ასევე მოსალოდნელია, 2024 წელს 5.8 პროცენტამდე შემცირება. მიუხედავად მოსალოდნელი ინფლაციის შემცირებისა, ის პანდემიამდელ პერიოდზე (2017-2019 წლები) მაღალი რჩება 2025 წლამდე.

აღნიშნული ფაქტორების გათვალისწინებით, 2023 წლის პირველ კვარტალში 7.6%-იანი ინფლაცია დაფიქსირდა, ხოლო მეორე კვარტლის სამივე თვეში ის მიზნობრივ 3%-იან მაჩვენებელს ჩამოსცდა და მეორე კვარტლის ინფლაციამ 1.6 პროცენტი შეადგინა. რაც შეეხება მესამე კვარტალს, ინფლაციამ 0.6 პროცენტი შეადგინა. საერთაშორისო ტრანსპორტირების ფასების შემცირება აისახება იმპორტირებულ ინფლაციაზე. საბაზო ინფლაცია (თამბაქოს გარეშე) მესამე კვარტალში გაუტოლდა 2.9 პროცენტს. მოსალოდნელია, რომ 2023 წლის განმავლობაში ინფლაცია თანდათან დაუახლოვდება 3%-იან მიზნობრივ მაჩვენებელს და საშუალოდ 2.8%-ზე დაფიქსირდება.

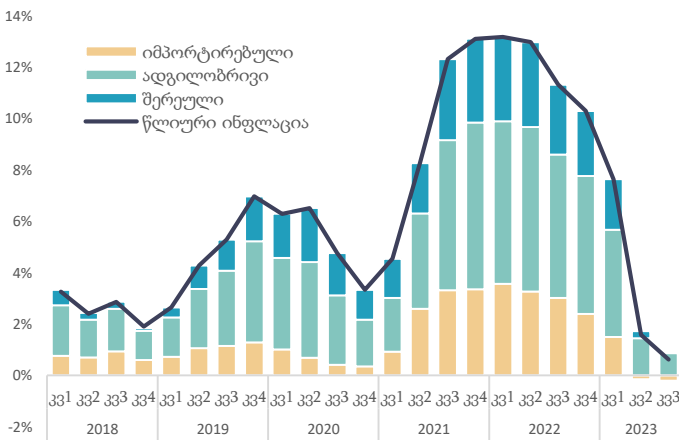
13 სექტემბერს ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტმა მიიღო გადაწყვეტილება გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკიდან ეტაპობრივი გამოსვლის შესახებ და მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი გამკაცრებული 10.25-პროცენტიანი დონიდან 10.0 პროცენტამდე შეამცირა. მაღალი გაურკვევლობის პირობებში საქართველოს ეროვნული ბანკი მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთის შემცირებას მხოლოდ ნელი ტემპით განაგრძობს.

დიაგრამა 8: წლიური ინფლაცია

წყარო: საქსტატი, სეზ

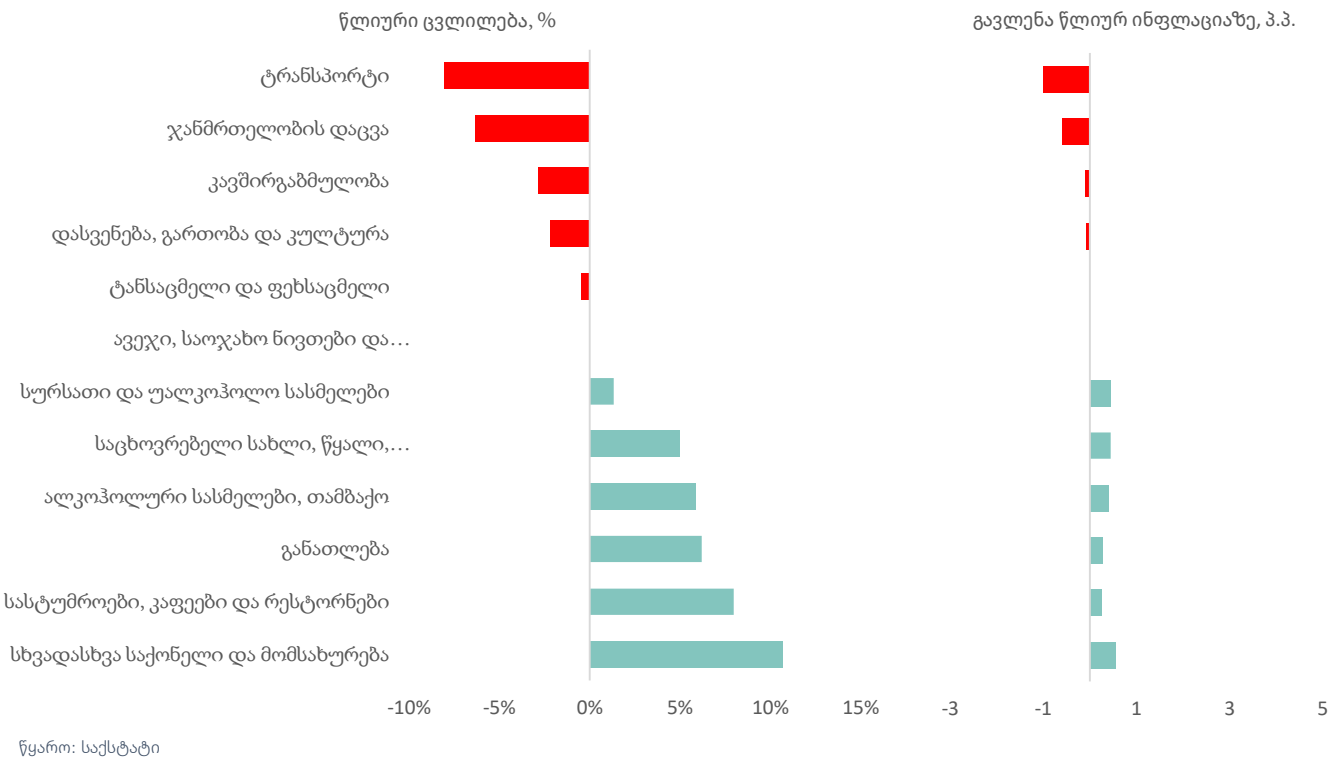
დიაგრამა 9: ინფლაციის დეკომპოზიცია

წყარო: საქსტატი, საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

2023 წლის მესამე კვარტლის ჭრილში, მთლიან ინფლაციაში ადგილობრივი ინფლაციის წვლილი გაუტოლდა 0.9 პროცენტს, ხოლო იმპორტირებული ინფლაციის წვლილმა შეადგინა -0.2 პროცენტი. აღნიშნული დინამიკა გამოწვეულია საერთაშორისო ბაზარზე სურსათის ფასის კლებით და სამომხმარებლო კალათაში სასურსათო საქონლის ჯგუფის მიერ შედარებით მაღალი წონის დაკავებით.

დიაგრამა 10: ინფლაციის დეკომპოზიცია, III კვარტალი, 2023

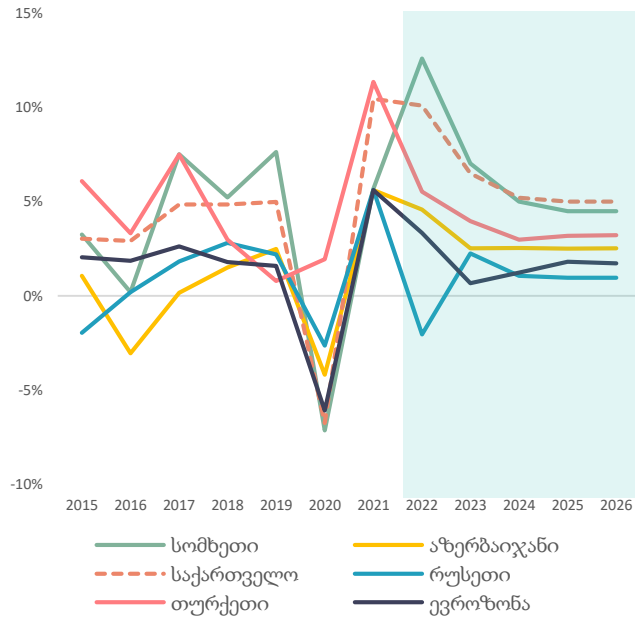
რეგიონის ეკონომიკის მიმოხილვა

მას შემდეგ, რაც რუსეთი შეიჭრა უკრაინაში, მსოფლიო ზრდისა და ინფლაციის პერსპექტივები გაუარესდა. 2022 წელს ომის დაწყების შემდგომ IMF-მა რამდენჯერმე განაახლა თავისი პროგნოზები მიმდინარე და შემდგომი წლებისთვის. 2023 წლის ოქტომბრის ეკონომიკური მიმოხილვის მიხედვით, 2022-2023 წლებში მსოფლიო ეკონომიკის ზრდა შეადგენდა შესაბამისად 3.5 და 3.0 პროცენტს. ბოლო განახლება IMF-მა 2023 წლის ოქტომბრის დასაწყისში გააკეთა, რის მიხედვითაც 2023 წელს გაუარესებულია ზრდის მაჩვენებელი და 3.0 პროცენტს შეადგენს მთელი მსოფლიოსთვის, რაც ძირითადად განპირობებულია უკრაინაში ომით, გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკით განვითარებულ ქვეყნებში. 2023 წელთან შედარებით 2024 წელს ზრდის ტემპი შედარებით დაბალია და 2.9 პროცენტს შეადგენს.

იმის მიუხედავად, რომ 2020 წელს თურქეთში არ ყოფილა რეცესია, მისი რეალური მშპ 2021 წელს 11.4 პროცენტით გაიზარდა. IMF-ის მიმდინარე წლის ოქტომბრის პროგნოზით, თურქეთის ეკონომიკა 5.5 და 4.0 პროცენტით გაიზრდება 2022-2023 წლებში. აღნიშნული მაჩვენებლის 2023 წლის პროგნოზი წინა წლის ოქტომბრის პროგნოზთან შედარებით გაზრდილია 1.0 პროცენტული პუნქტით. მთავარ გამოწვევას თურქეთისთვის კვლავ ლირის გაუფასურება და მაღალი ინფლაცია წარმოადგენს. ფაქტობრივი ინფლაცია 72.3% იყო 2022 წელს. ინფლაციის მიმდინარე პროგნოზი 2023 წლისათვის 51.2 პროცენტს შეადგენს. 2023 წელს თურქეთის სუვერენულ საკრედიტო რეიტინგებმა ცვლილება განიცადა. ბოლო ცვლილებით, Fitch-მა თურქეთის რეიტინგი B (ნეგატიურ)-იდან, B (სტაბილურ)-ზე აამაღლა, S&P-მაც რეიტინგი B (სტაბილურა)-მდე გაზარდა, ხოლო Moody's-მა B3-ზე დააფიქსირა.

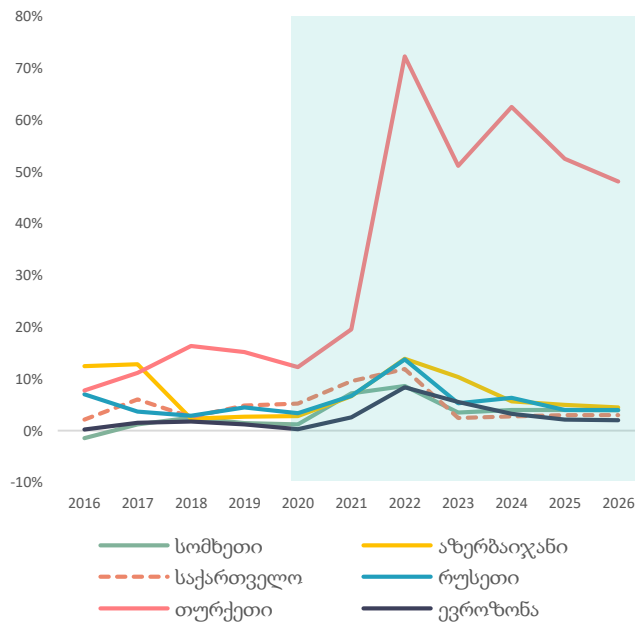
მსოფლიო ეკონომიკის ზრდის გაუარესების მთავარი მოქმედი ფეხრის - რუსეთის ეკონომიკა, სანქციების ფონზე, მოსალოდნელია, რომ შემცირდეს. რუსეთის წინააღმდეგ დაწესებულ ზომებს, არა მხოლოდ მოკლევადიანი, არამედ საშუალოვადიანი გავლენაც ექნება, ვინაიდან მსხვილი მომხმარებლები და ქვეყნები უარს ამბობენ რუსეთთან გრძელვადიან პარტნიორობაზე ენერგო და სხვა სექტორებში. მიმდინარე ოქტომბრის შეფასებებით, რუსეთის ეკონომიკის რეალური ზრდა 2022 წელს იყო -2.1%. რაც შეეხება 2023-2024 პერიოდს, მოსალოდნელია, რომ ეს მაჩვენებელი იქნება შესაბამისად 2.2% და 1.1%.

დიაგრამა 11: ეკონომიკური ზრდა რეგიონში

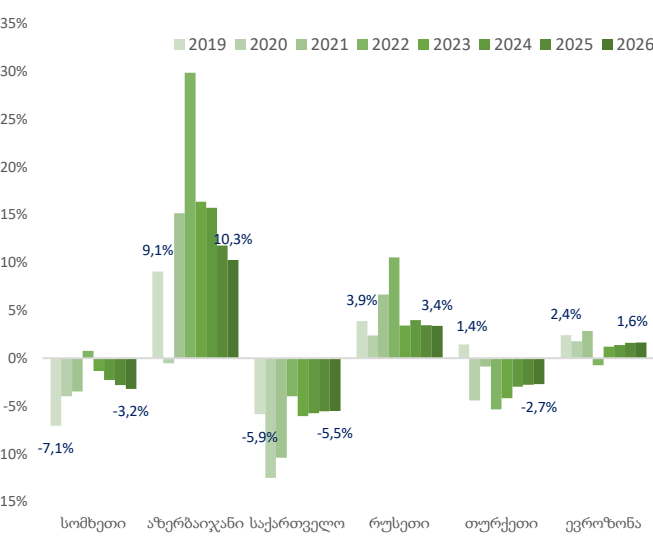
წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

დიაგრამა 12: ინფლაცია რეგიონში

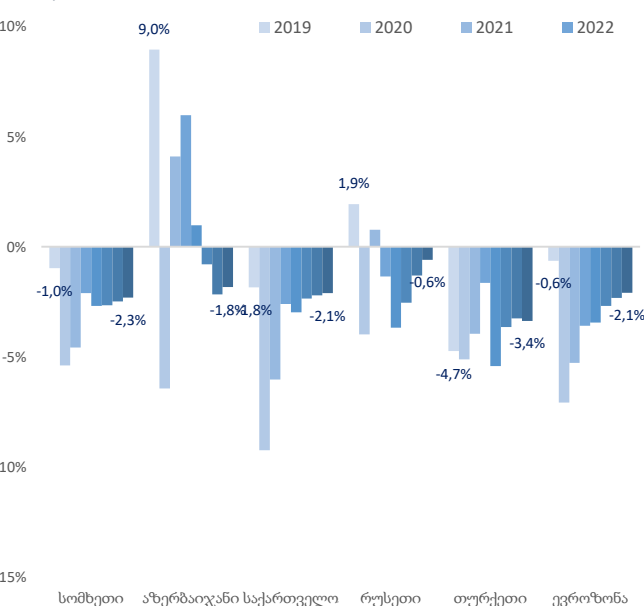
წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

დიაგრამა 13: მიმდინარე ანგარიშის შეფარდება მშპ-თან, %

წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

დიაგრამა 14: ბიუჯეტის დეფიციტის შეფარდება მშპ-თან, %

წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

2023 წელს მოსალოდნელია, რომ რუსეთის რეალური მშპ გაიზრდება 2.2, ხოლო 2024 წელს კი - 1.1%. ეს პროგნოზები შესაბამისად 1.5 და -0.2 (კლება) პ.პ-ით მეტია აპრილის პროგნოზებზე. რუსეთის საშუალოვადიანი ზრდის ტემპი 1.0 პროცენტს შეადგენს, მაშინ როცა 2004-2013 წლებში საშუალო ზრდის ტემპი 4.2 პროცენტს შეადგენდა, ხოლო 2014-2020 წლებში - 2.1 პროცენტს. სარეიტინგო კომპანიებმა რუსეთის სუვერენული საკრედიტო რეიტინგი ჯერ მკვეთრად გააუარესა, შემდგომ კი შეწყვიტეს რუსეთისთვის რეიტინგის მინიჭება.

ომის შედეგად გაზრდილი ნავთობის ფასები დადებითად აისახება აზერბაიჯანის ეკონომიკაზე. IMF-ის ოქტომბრის ანგარიშის მიხედვით, აზერბაიჯანის მოსალოდნელი ზრდა გაუარესდა. 2021 წლის მაღალი ზრდის შემდგომ, 2022 წელს რეალური ზრდა 4.6% იყო. 2023 წელს აზერბაიჯანის რეალური მშპ-ს ზრდის პროგნოზია 2.5%. 2022 წელს აზერბაიჯანში ინფლაციამ 13.9% შეადგინა. მოსალოდნელია, რომ ინფლაცია 10.3 და 5.6 პროცენტზე დაფიქსირდეს, შესაბამისად, 2023 და 2024 წლებში. 2022 წელს მოხდა აზერბაიჯანის სუვერენული საკრედიტო რეიტინგის გაუმჯობესებები. Fitch-მა გააუმჯობესა რეიტინგი BB+ (პოზიტიური)-მდე, S&P ცვლილება არ მოახდინა და Moody's-მა გააუმჯობესა Ba1 (სტაბილური)-მდე.

2022 წელს სომხეთმა შეძლო ეკონომიკის მაღალი ზრდის ტემპის მიღწევა. ეს მაჩვენებელი 12.6%-ით განისაზღვრა. მოსალოდნელი იყო, რომ რეგიონის ქვეყნებში, გარდა ომში ჩართული ქვეყნებისა, სომხეთის ეკონომიკა ყველაზე მეტად დაზარალდებოდა, ვინაიდან მისი ეკონომიკა ყველაზე მეტადაა რუსეთის ეკონომიკაზე დამოკიდებული, მაგრამ არსებული რისკები არ მატერიალიზდა. IMF-ის მიმდინარე წლის პროგნოზით, 2023 წელს სომხეთის რეალური მშპ 7.0 პროცენტით გაიზრდება, ხოლო 2024 წელს 5.0 პროცენტით (2022 წლის ოქტომბრის პროგნოზი 2023 წლისათვის 3.5%). ინფლაცია მაღალი იყო 2022 წელს (8.6%). თუმცა მოსალოდნელია, რომ 3.5 და 4.0 პროცენტი იქნება 2023-2024 პერიოდში, რაც რეგიონის ქვეყნებზე დაბალია. 2023 წელს სომხეთის საკრედიტო რეიტინგი Moody's-მა 1 ნოჩით გაზარდა და Ba3 (სტაბილური)-ზეა, ხოლო Fitch-მა და S&P-მ BB- (სტაბილური)-მდე შეამცირეს.

უკრაინის გარშემო მდგომარეობა გაურკვეველი რჩება. IMF განაახლა პროგნოზების გამოქვეყნება 2024 წლისა და მის შემდგომ პერიოდებზე. მათი მიხედვით, 2022 წელს უკრაინის ეკონომიკა შემცირდა 29.1 პროცენტით, რაც პირდაპირაა გამოწვეული რუსეთის ომით უკრაინაში. რაც შეეხება 2023 და 2024 წლების პროგნოზებს, ისინი შესაბამისად 2.0 და 3.2 პროცენტების დონეზე გაისაზღვრა.

საგარეო სექტორი

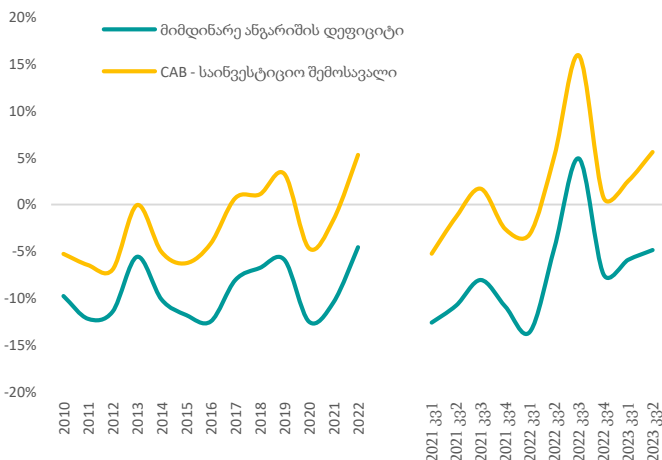
მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი

2020 წელს მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტმა მშპ-ს 12.5 პროცენტი შეადგინა, რაც მნიშვნელოვანი გაუარესებაა 2019 წლის 5.8 პროცენტის დეფიციტის შემდეგ. 2021 წლის პირველი კვარტალიდან მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტმა გაუმჯობესება დაიწყო. 2021 წელს მშპ-ს 10.4 პროცენტი შეადგინა. 2022 წელს მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა და მშპ-ს 4.6% შეადგინა. გაუმჯობესება გაგრძელდა 2023 წელსაც და პირველ კვარტალში 5.9%, ხოლო მეორე კვარტალში 4.9% დაფიქსირდა.

მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსება ხდება ვალით და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებით. დეფიციტის ვალით დაფინანსება გულისხმობს ახალი ვალის აღებას და შესაბამისად, უფრო მეტი ხარჯის გაწევას ვალის მომსახურებაზე. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია, რომ მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ზრდის ხარჯზე განხორციელდეს. საქართველოში ბოლო პერიოდში უმჯობესდებოდა მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსების სტრუქტურა და 2017 წელს დეფიციტი მთლიანად იყო პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებით დაფინანსებული. რაც შეეხება პოსტპანდემიურ პერიოდს, დეფიციტის დაფინანსებაში საგარეო ვალი საკმაოდ დიდი წვლილით მონაწილეობდა. განსაკუთრებით კი აღსანიშნავია 2020 წელი, როცა ვალით დაფინანსებამ საკმაოდ დიდი წვლილი, 12.5%-დან 8.9 პ.პ შეიტანა დეფიციტის დაფინანსებაში. 2021 წელს შემცირდა ვალის წვლილი, ხოლო 2022 წელს კვლავ გაუმჯობესებულია სტრუქტურა და მთლიანი დეფიციტი უცხოური ინვესტიციებით დაფინანსდა, რამაც 7.2 პ.პ შეიტანა 4.6%-იანი მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსებაში.

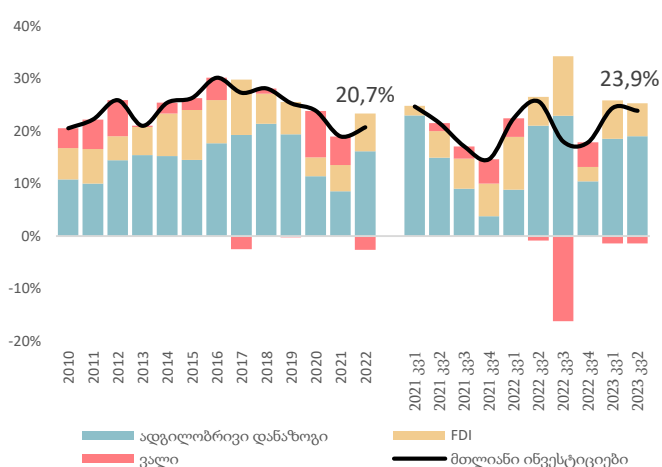
2023 წლის პირველ-მეორე კვარტალში ვალის წილმა კვლავ უარყოფითი წვლილი შეიტანა მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსებაში. კერძოდ, მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის გაუმჯობესების ფონზე, 2023 წლის პირველ კვარტალში 5.9%-იანი დეფიციტისას FDI-ის წილი მის დაფინანსებაში 7.3 პ.პ-ს შეადგენს, ხოლო ვალის წვლილი უარყოფითი 1.4 პ.პ-ია, მეორე კვარტალის 4.9%-იანი დეფიციტის დაფინანსებაში კი FDI-ის წილია 6.3 პ.პ, ხოლო ვალის წილი კვლავ უარყოფითი 1.4 პ.პ-ია.

დიაგრამა 15: მიმდინარე ანგარიშის შეფარდება მშპ-თან, %

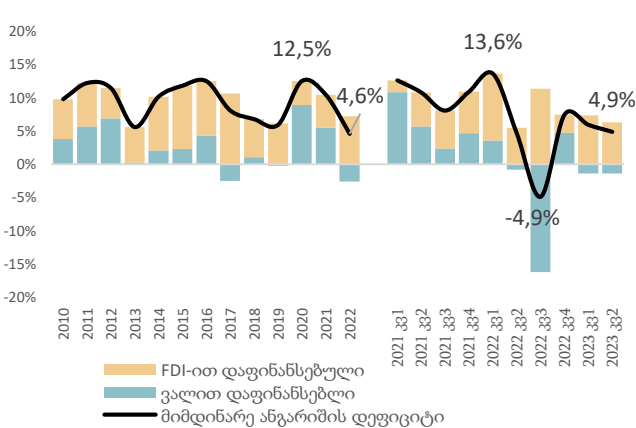
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 16: ადგილობრივი ინვესტიციების დაფინანსება

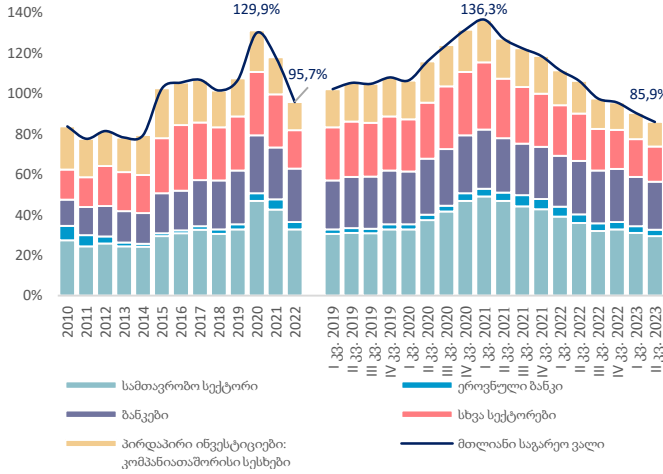
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 17: მიმდინარე ანგარიშის დაფინანსება

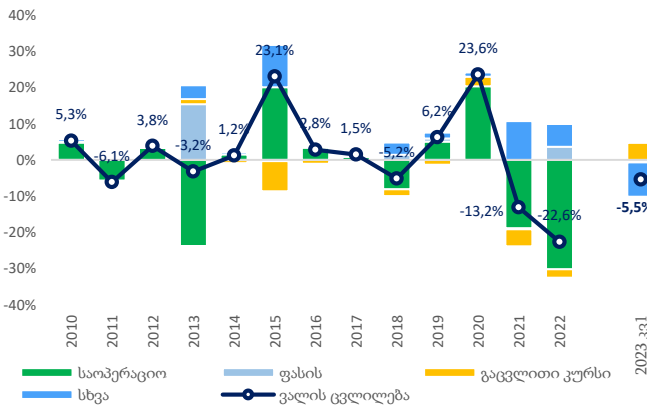
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 18: საგარეო ვალი

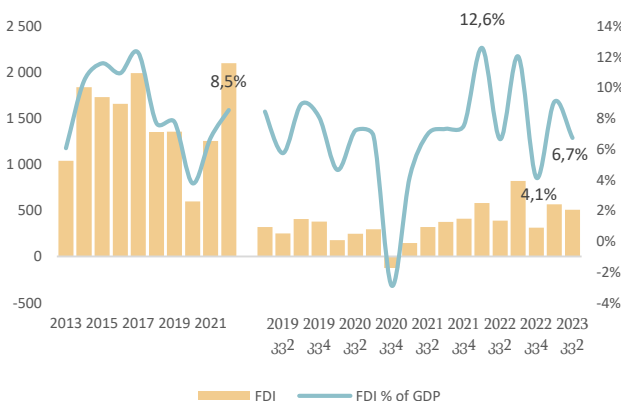
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 19: ვალის მშპ-თან თანაფარდობის ცვლილება

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 20: პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები

წყარო: საქსტატი

საგარეო ვალი

მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტთან ერთად, საქართველოს ეკონომიკის დამატებით სისუსტედ საგარეო ვალი მიიჩნევა, რაც კვლავ რჩება მოწყვლადობის ძირითად წყაროდ. საგარეო ვალი შედგება როგორც სამთავრობო სექტორის ვალისგან, ასევე - კომერციული და ეროვნული ბანკის საგარეო ვალისგან და კომპანიათაშორისი სესხებისგან.

მიმდინარე პანდემიის პირობებში საქართველოს მთლიანი საგარეო ვალი მნიშვნელოვნად გაიზარდა 2020 წელს და მთლიანი შიდა პროდუქტის 129.9 პროცენტი შეადგინა. წინა წელთან შედარებით კი 23.2 პ.პ-ით გაიზარდა. საგარეო ვალის ზრდა მნიშვნელოვნად იყო გამოწვეული სამთავრობო სექტორის ვალის ზრდით, პანდემიისას განხორციელებული ღონისძიებებისა და მოზიდული დაფინანსების გამო. 2021 წელს დაიწყო საგარეო ვალის კლება და მთლიანი შიდა პროდუქტის 117.8 პროცენტი შეადგინა, რაც 12.1 პ.პ-ით ნაკლებია წინა წლის მონაცემთან შედარებით. კლების მიზეზს წარმოადგენს ეკონომიკური აქტივობის დაჩქარება და შესაბამისად, ნომინალური მშპ-ს მოსალოდნელობა მეტად ზრდა. 2022 წელს საგარეო ვალმა 95.7 პროცენტი შეადგინა, ხოლო 2023 წელს კიდევ უფრო შემცირდა, პირველ კვარტალში 90.3 პროცენტამდე, ხოლო მეორე კვარტალში 85.9 პროცენტამდე, რაც ყველაზე დაბალი მაჩვენებელია პანდემიის შემდეგ.

საგარეო ვალის ცვლილების დეკომპოზიცია წარმოდგენილია როგორც საოპერაციო ანუ ვალის აღებით, ასევე - საფასო ეფექტით, გაცვლითი კურსის ცვლილებითა და ნომინალური მშპ-ს ცვლილებით. აღსანიშნავია, რომ 2015-2016 წლებში ზოგიერთ კვარტალში საგარეო ვალის ზრდაში ყველაზე დიდი წვლილი გაცვლითი კურსის გაუფასურებამ შეიტანა, თუმცა წლიურად გავლენა საოპერაციო ცვლილებას უფრო მეტი ჰქონდა. ამასთან, მშპ ხშირად ხელს უწყობდა საგარეო ვალის შემცირებას. პანდემიის შემდეგ, დოლარში გამოხატული ვალი შემცირებულია 13.2 და 22.6 პ.პ-ით, გაცვლითი კურსის გათვალისწინებით კი ლარში გამოხატული ვალი შემცირებულია 24.7 და 25.1 პ.პ-ით, რაშიც მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ნომინალური მშპ-ს ზრდამ. გაუმჯობესებული მიმდინარე ანგარიშის ბალანსის გამო საჭირო არ გახდა დეფიციტის ვალის ზრდით დაფინანსება 2021-2022 წლებში, რამაც ხელი შეუწყო ვალის შემცირებას. ეს გაგრძელდა 2023 წელსაც და პირველ კვარტალში ვალი შემცირდა 5.5 პ.პ-ით, სადაც წვლილი შეიტანა საოპერაციომ, კურსის ცვლილებამ კი ვალის ზრდას შეუწყო ხელი.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები

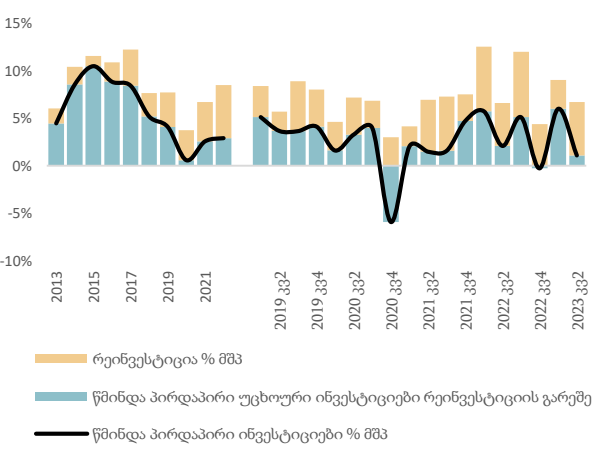
2023 წლის მეორე კვარტალში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (FDI) მოცულობამ დაახლოებით 506 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა (მშპ-ს 6.7 პროცენტი), რაც 29.9 პროცენტით მეტია წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით.

2023 წლის მეორე კვარტალში ყველაზე მეტი ინვესტიცია გაერთიანებული სამეფოდან (33.3 პროცენტი მთლიან FDI-ში) შემოვიდა, ხოლო მეორე და მესამე ადგილს ინაწილებენ თურქეთი და ნიდერლანდები, შესაბამისად, 14.0 პროცენტი და 12.4 პროცენტის წილებით მთლიან FDI-ში.

ინვესტიციები ძირითადად განხორციელდა საფინანსო სექტორში და მისმა მოცულობამ 255.7 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა (მთლიანი ინვესტიციების 50.6 პროცენტი). ასევე მთლიან ინვესტიციებში მაღალი წილი უკავია ენერგეტიკის სექტორს 137.2 მილიონი აშშ დოლარით (27.1 პროცენტი).

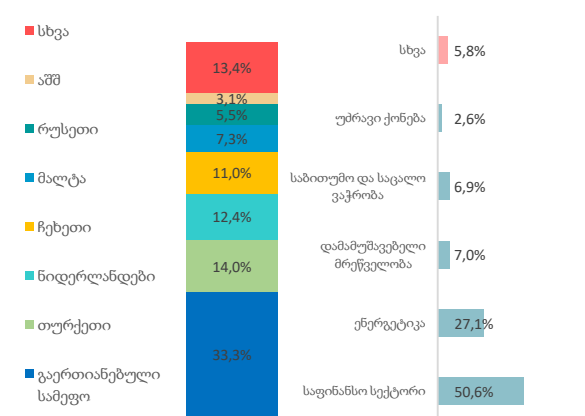
რაც შეეხება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების კომპონენტებს, 2023 წლის მეორე კვარტალში რეინვესტირებულმა შემოსავლებმა მშპ-ს 5.6 პროცენტი შეადგინა და მისმა რაოდენობამ 422.5 მლნ აშშ დოლარს მიაღწია.

დიაგრამა 21: პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები

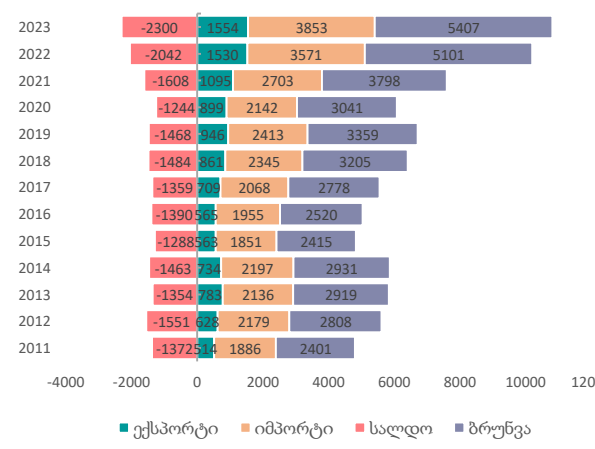
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 22: FDI-ის განაწილება (%), 2023 II კვარტალი

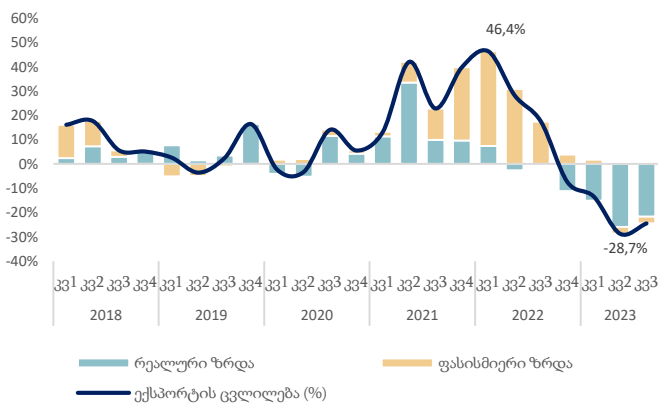
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 23: საგარეო ვაჭრობა, III კვარტალი

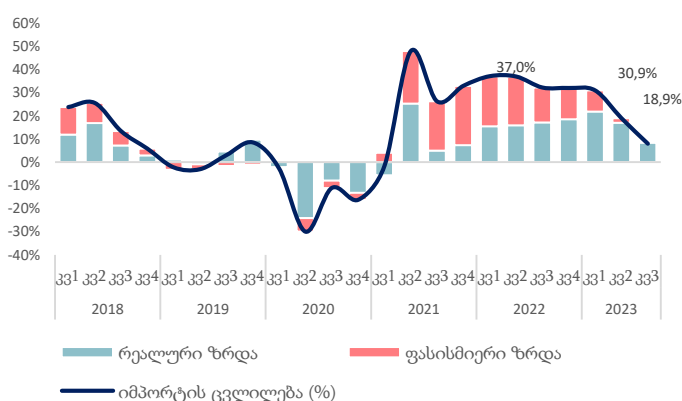
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 24: ადგილობრივი ექსპორტის წლიური ცვლილება

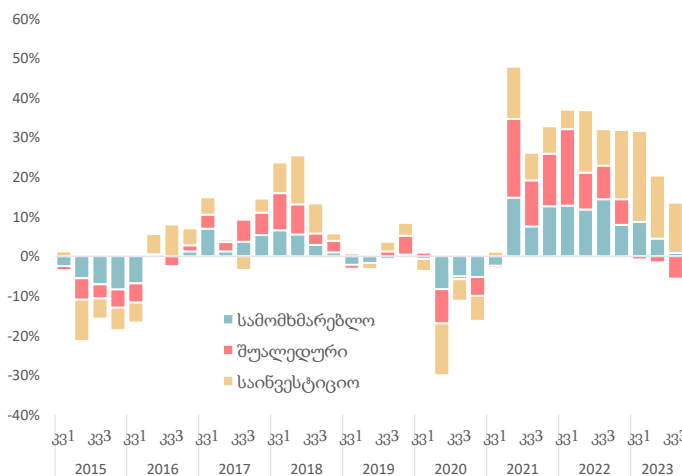
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 25: იმპორტის წლიური ცვლილება

წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 26: იმპორტის ცვლილების დეკომპოზიცია

წყარო: საქსტატი; ავტორის გაანგარიშება

საგარეო ვაჭრობა

2020 წელს COVID 19-ის პანდემიის ფონზე, მსოფლიოში საგარეო ვაჭრობამ იკლო, რაც საქართველოს ეკონომიკაზეც აისახა. შემცირებული საწარმოო და სამომხმარებლო აქტივობების ფონზე იმპორტმა კლება განიცადა, ხოლო 2020 წლის პირველ ნახევარში შემცირდა ექსპორტიც.

2021 წელს, მას შემდეგ რაც მსოფლიოში და მათ შორის საქართველოშიც დაიწყო შეზღუდვების მოხსნა, საგარეო ვაჭრობამ სწრაფი ტემპებით დაიწყო აღდგენა. გაზრდილ ექსპორტთან ერთად, სწრაფი ტემპებით აღდგა იმპორტიც. ამასთან, ფასების ზრდამ განაპირობა როგორც ექსპორტის, ასევე - იმპორტის ზრდაში ფასისმიერი ზრდის წვლილის გაზრდაც, თუმცა 2022 წელს დაფიქსირდა ადგილობრივი ექსპორტის უფრო ნელი ზრდა, ძირითადად ფასისმიერი ეფექტის შემცირებიდან გამომდინარე. შესაბამისად, 2022 წლის მეოთხე კვარტალში ადგილობრივი ექსპორტის ნომინალური კლება დაფიქსირდა წლიური 7.4 პროცენტის დონეზე, საიდანაც 11.2 პროცენტი რეალური კლება იყო. 2023 წელს ექსპორტი მცირდება და მესამე კვარტალში 24.5 პროცენტიანი კლება დაფიქსირდა, საიდანაც რეალური კლება 21.8 პროცენტს შეადგენდა, ხოლო ფასების ეფექტი მცირე იყო (უარყოფითი 2.7 პროცენტი).

2023 წლის მესამე კვარტალში, საინვესტიციო პროდუქტის იმპორტი გაიზარდა 40.7 პროცენტით (11.9 პპ წილი მთლიან იმპორტში). სამომხმარებლო პროდუქტის იმპორტის ზრდა 1.2 პროცენტს გაუტოლდა (0.4 პპ მთლიან იმპორტში). რაც შეეხება შუალედურ პროდუქტს, კლებამ 9.0 პროცენტი შეადგინა (-3.1 პპ მთლიან იმპორტში). 2023 წლის მესამე კვარტალში საქონლის ექსპორტი გაიზარდა 1.6 პროცენტით. ექსპორტის მთავარი შემადგენელი ნაწილი კვლავ მსუბუქი ავტომობილების, (მთლიანი ექსპორტის 37.0 პროცენტი), ასევე დიდი წილი სპილენძის მადნებისა და კონცენტრატებისა (მთლიანი ექსპორტს 6.2 პროცენტი) და ყურძნის ნატურალური ღვინოების (მთლიანი ექსპორტის 4.3 პროცენტი) ექსპორტს უკავიათ. უმსხვილესი საიმპორტო სასაქონლო ჯგუფი კვლავ მსუბუქმა ავტომობილებმა, ნავთობპროდუქტებმა და სამკურნალო საშუალებებმა შეადგინა, შესაბამისად, 19.2, 8.3 და 3.3 პროცენტული წილით.

ტურიზმი

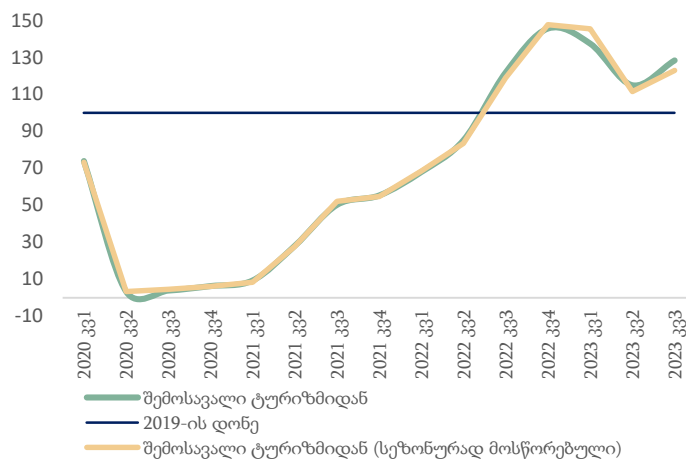
პოსტპანდემიურ პერიოდში 2021 წლიდან ეტაპობრივად დაიწყო ტურიზმის სექტორის გაჯანსაღება. 2021 წლის მეორე კვარტალიდან ტურიზმიდან შემოსავლები წლიურად გაიზარდა, ხოლო მესამე კვარტალიდან ნახევრად აღდგა. აღნიშნული ტენდენცია შენარჩუნდა შემდგომ კვარტალებშიც. აღსანიშნავია, რომ 2022 წლის მესამე კვარტალიდან ტურიზმიდან მიღებულმა შემოსავალმა 2019 წლის დონეს გადააჭარბა და ეს ტენდენცია მიმდინარე პერიოდშიც გრძელდება. 2023 წლის მესამე კვარტალში ტურიზმიდან შემოსავალმა 1,447.1 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა, რაც წინა წლის ამავე პერიოდის მაჩვენებელს 5.3 პროცენტით აღემატება, ხოლო 2019 წლის მაჩვენებლის 128.4 პროცენტს შეადგენს.

ფულადი გზავნილები

2023 წელს, პირველ კვარტალში წმინდა ფულადი გზავნილების მოცულობამ 1171.5 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა, ის წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით 148.6 პროცენტით გაიზარდა. მეორე კვარტალში, წმინდა ფულადი გზავნილების მოცულობა იყო 1023.0 მილიონი აშშ დოლარი, რაც წინა წლის ამავე პერიოდის მაჩვენებელზე 11.6 პროცენტით ნაკლებია.

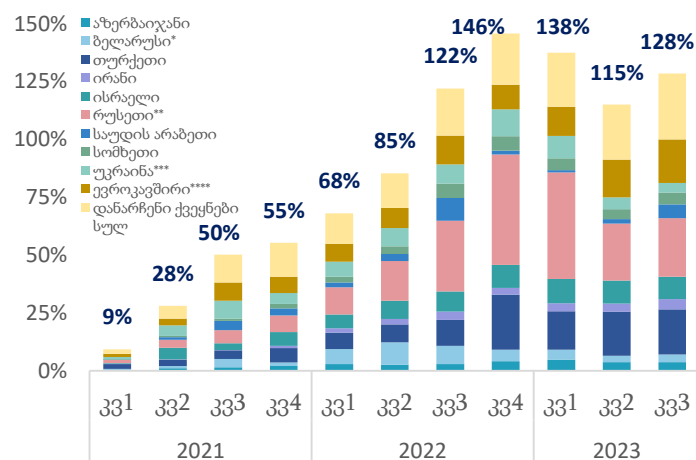
რაც შეეხება 2023 წლის მესამე კვარტალს, წმინდა ფულადი გზავნილების მოცულობა არის 785.4 მილიონი აშშ დოლარი, რაც წინა წლის ამავე პერიოდის მაჩვენებელზე 16.3 პროცენტით ნაკლებია. კლებაში ძირითადი წვლილი შეიტანა რუსეთმა 20.6 პპ-ით. ასევე უარყოფითი წვლილი შეიტანეს სომხეთმა (-3.2), ყირგიზეთმა (-3.1 პპ.), ბელარუსმა (-2.6 პპ.), ტაჯიკეთმა (-0.8 პპ.) აზერბაიჯანმა (-0.6 პპ.). ზრდა დაფიქსირდა აშშ-დან წმინდა ფულად გზავნილებში 43.1 პროცენტი, რამაც დადებითი წვლილი შეიტანა მთლიან ზრდაში 3.8 პპ-ით, ასევე გაიზარდა წმინდა გზავნილები იტალიიდან 22.8 პროცენტით, რამაც 2.6 პპ-ით გაზარდა მთლიანი ზრდა და გერმანიიდან 37.2 პროცენტით, რამაც 1.7 პპ-ით დადებითი წვლილი შეიტანა ზრდაში. აღსანიშნავია, რომ ბოლო პერიოდში რუსეთიდან ფულადი გზავნილები გაზრდილი იყო და დადებითი წვლილი ჰქონდა გზავნილების ზრდაში. აღნიშნული დინამიკა შეიცვალა 2023 წლის მეორე კვარტალში, რაც შეიძლება დაკავშირებული იყოს მაღალ საბაზო ეფექტთან.

დიაგრამა 27: ტურიზმიდან მიღებული შემოსავალი, 2019 = 100

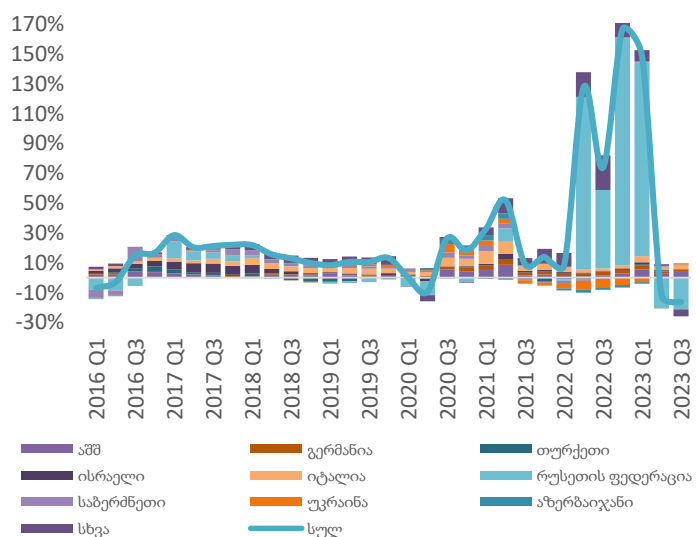
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა 28: ტურიზმის აღდგენა ქვეყნების მიხედვით, 2019 წლის შესაბამისი თვე = 100, %

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა 29: წმინდა ფულადი გზავნილები

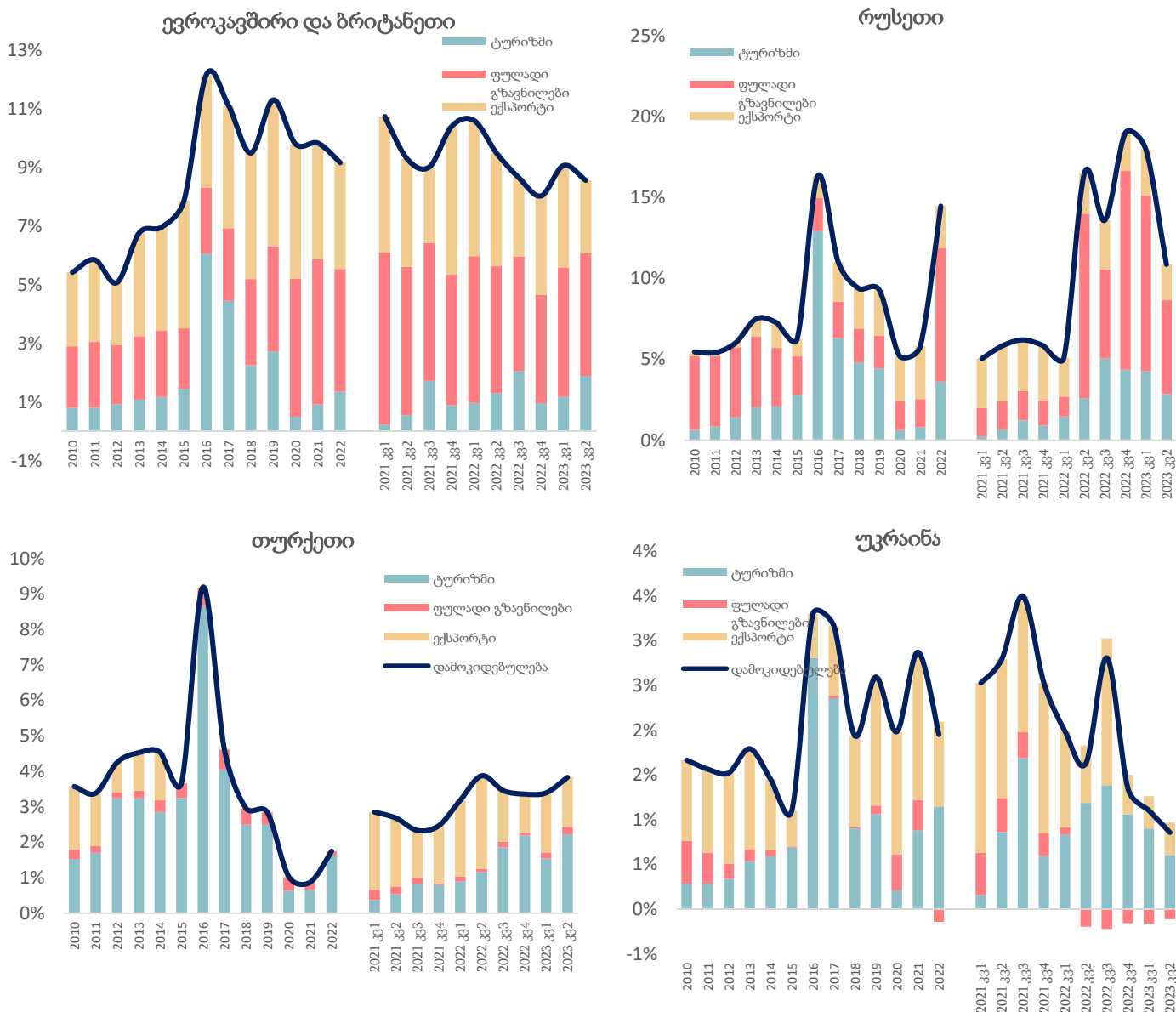

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

სხვა ქვეყნებზე დამოკიდებულება

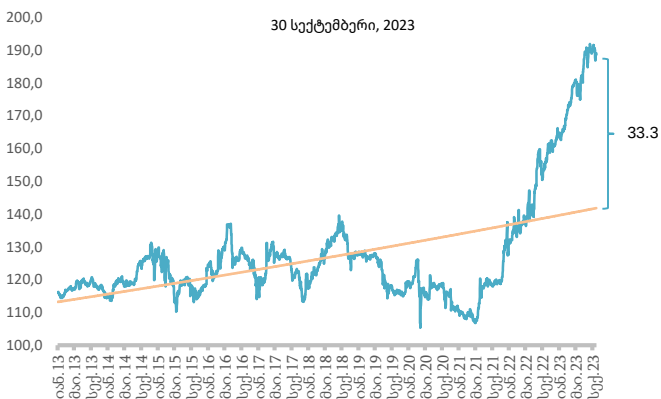
საქართველოს ეკონომიკა დივერსიფიცირებულია სხვა ქვეყნებზე დამოკიდებულების მიხედვით. მთლიან შიდა პროდუქტში ექსპორტის, ტურიზმისა და ტრანსფერების წილების მიხედვით, საქართველო ყველაზე მეტად დამოკიდებულია რუსეთზე, თურქეთზე, უკრაინასა და ევროკავშირის ქვეყნებზე. 2023 წლის მეორე კვარტალის მიხედვით, რუსეთზე დამოკიდებულება კვლავ მაღალია, თუმცა მიმდინარე წლის პირველ ნახევარში შეინიშნება ამ დამოკიდებულების სწრაფი კლება. რუსეთზე დამოკიდებულების მთავარი განმაპირობებელი კვლავ ფულადი გზავნილებია. თურქეთზე დამოკიდებულება კვლავ სტაბილურია, თუმცა 2022 წელს გაიზარდა ტურიზმიდან შემოსავლების ზრდის გამო. შემცირდა დამოკიდებულება უკრაინაზე, რაც გამოწვეულია უკრაინაში საქონლის ექსპორტისა და ფულადი გზავნილების კლებით. შემცირებულია, მაგრამ კვლავ მაღალ ნიშნულს ინარჩუნებს ევროკავშირზე დამოკიდებულება. მიმდინარე წლის პირველ ნახევარში ძირითად პარტნიორებზე (გარდა თურქეთისა) დამოკიდებულების შემცირება მიუთითებს სავალუტო შემოსულობების მეტად დივერსიფიცირებაზე.

დიაგრამა 30: დამოკიდებულება სავაჭრო პარტნიორებზე (%-ულად მშპ-სთან)

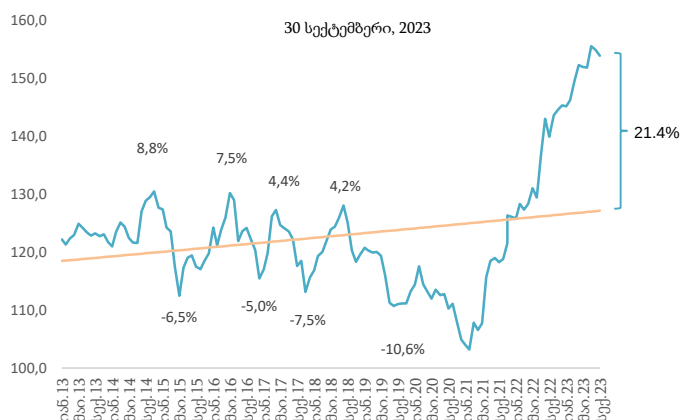

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

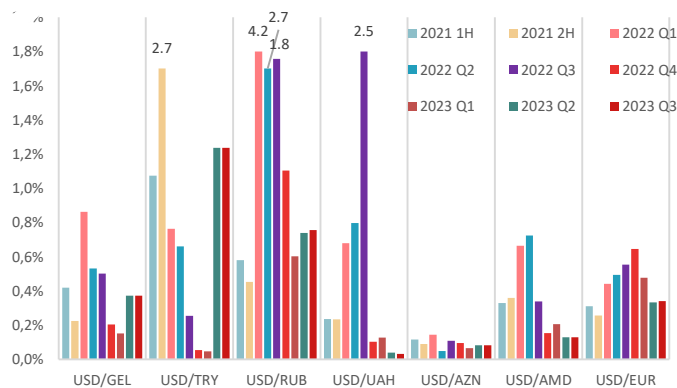
დიაგრამა 31: ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი

დიაგრამა 32: რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსი

დიაგრამა 33: გაცვლითი კურსის მერყეობა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

ცხრილი 1: ნომინალური ეფექტური და რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსების ცვლილება

	1 ოქტომბერი, 2023	1 ოქტ 2023 - 1 ოქტ 2023	1 ოქტ 2023 - 1 ოქტ 2022
ევრო	2.8422	▲ 1.5%	▲ 23.1%
აშშ დოლარი	2.6783	▲ 0.9%	▲ 15.3%
თურქული ლირა	0.0977	▲ 47.7%	▲ 136.6%
რუსული რუბლი	0.0274	▲ 34.1%	▲ 50.4%
ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი	189.06	▲ 14.9%	▲ 44.2%
რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსი (სექტემბერი 2023)	154.91	▲ 6.7%	▲ 22.6%

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ბაცვლითი კურსი

COVID-19 პანდემიის საწყის ეტაპზე, მაღალი გაურკვევლობის პირობებში, მთელ მსოფლიოში აღინიშნებოდა დოლარის გამყარება. 2021 წლიდან კი დოლარმა შესუსტება დაიწყო, როგორც განვითარებადი, ისე - განვითარებული ქვეყნების ვალუტებთან. მსგავს ტრაექტორიას გაყვამ ღარიც. 2021 წლის აპრილიდან, ღარიმ სწრაფი გამყარება დაიწყო, რასაც ხელს უწყობდა როგორც დოლარის დადმავალი ტენდენცია, ასევე სწრაფად მზარდი ექსპორტი და გაუმჯობესებული მოლოდინები. 2022 წლის დასაწყისიდან შეინიშნებოდა ღარის გამყარება, მაგრამ რუსეთის მიერ უკრაინაში წამოწყებული ომის შემდგომ, ღარი მკეთრად გაუფასურდა შემდგომ კი დასტაბილურება დაიწყო გამყარების მხრივ. ამ ყველაფერმა გაზარდა ღარის მერყეობა. ღარის გაზრდილი მერყეობა თანხვედრაშია საქართველოს სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნების ვალუტების ქცევასთან. 2023 წლის მესამე კვარტალში ღარიმ განაგრძო გამყარება, რასაც ხელი შეუწყო გაზრდილმა სავალუტო შემოსულობებმა, რისი ერთ-ერთი განმაპირობებელი ფაქტორი რუსეთ-უკრაინის ომით გამოწვეული მიგრაციაა. 2023 წლის მესამე კვარტალში ღარი დოლართან მიმართებაში გამყარდა 5.6 პროცენტით, წინა წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით. ევროსთან კი 2.9 პროცენტით. რაც შეეხება ლირას, ღარი 56.1 პროცენტით გამყარდა ამავე პერიოდში, ხოლო რუბლთან კი 30.6 პროცენტით გამყარდა. 2023 წლის მესამე კვარტალში ღარის ნომინალური და რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსი მკვეთრად გამყარდა და მათ საშუალოვადიან ტრენდს აღემატება შესაბამისი 33.3 და 21.0 პროცენტით.

ფისკალური სექტორი

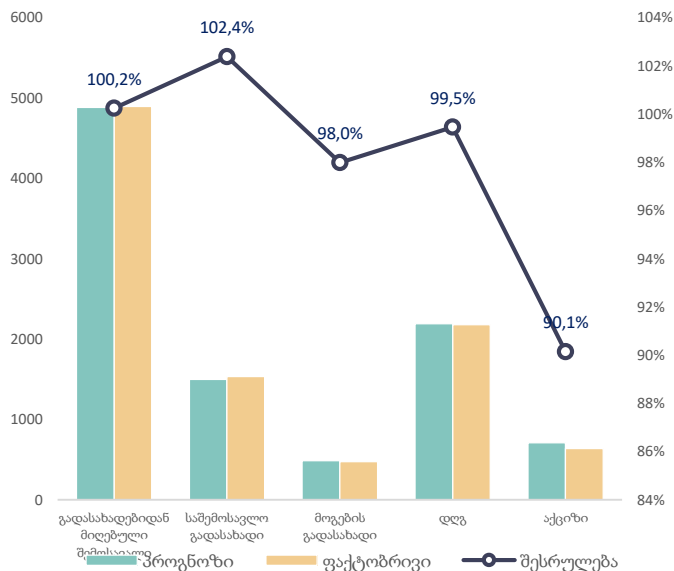
ნაერთი ბიუჯეტის შესრულება

2023 წლის მესამე კვარტალში ნაერთი ბიუჯეტის გადასახადებიდან მიღებული შემოსავლის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 4,881 მლნ ლარით, საანგარიშო პერიოდში კი მობილიზებულ იქნა 4,893 მლნ ლარი, რაც შეადგენს საპროგნოზო მაჩვენებლის 100.2 პროცენტს.

- საშემოსავლო გადასახადის სახით მობილიზებულია 1,532 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (1,496 მლნ ლარი) 102.4 პროცენტია.
- მოგების გადასახადის სახით მობილიზებულია 475 მლნ ლარი, რაც ჩამორჩება საპროგნოზო მაჩვენებელს (485 მლნ ლარი) და მის 98.0 პროცენტს შეადგენს.
- დამატებული ღირებულების გადასახადის სახით მობილიზებულია 2,177 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (2,189 მლნ ლარი) 99.5 პროცენტია.
- აქციის სახით მობილიზებულია 638 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (708 მლნ ლარი) 90.1 პროცენტია.
- იმპორტის გადასახადის სახით მობილიზებულია 43 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (36 მლნ ლარი) 118.9 პროცენტია.
- ქონების გადასახადის სახით მობილიზებულია 20 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (10 მლნ ლარი) 204.4 პროცენტია.

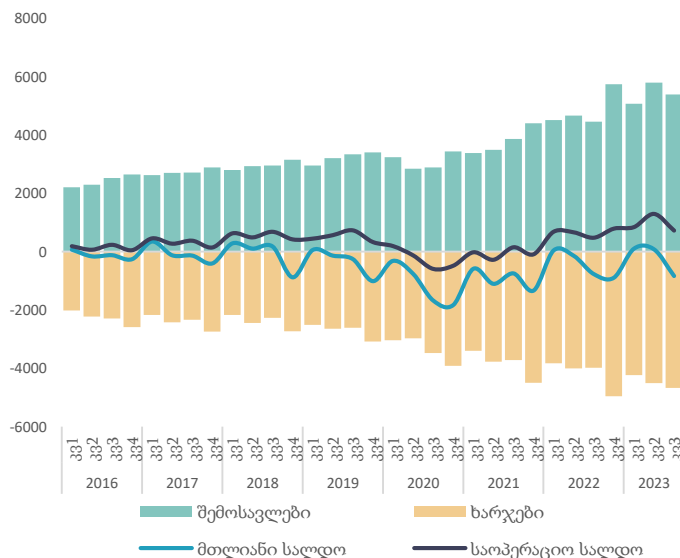
2023 წლის მესამე კვარტალში, წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლები გაიზარდა 20.8 პროცენტით, ხოლო ხარჯები გაიზარდა 17.2 პროცენტით. ამავე დროს, ნაერთი ბიუჯეტის საოპერაციო სალდომ, რაც წარმოადგენს მთავრობის დანაზოგს, შეადგინა 723.3 მლნ ლარი, ხოლო მთლიანი სალდო განისაზღვრა -834.5 მლნ ლარით.

დიაგრამა 34: ნაერთი ბიუჯეტის შესრულება

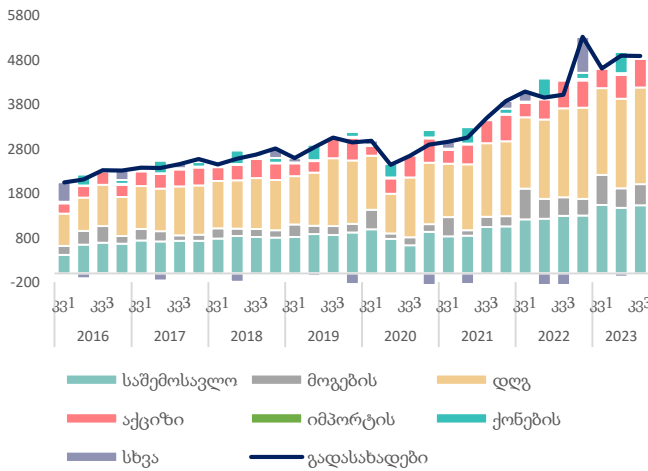
წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

დიაგრამა 35: ნაერთი ბიუჯეტის სალდო

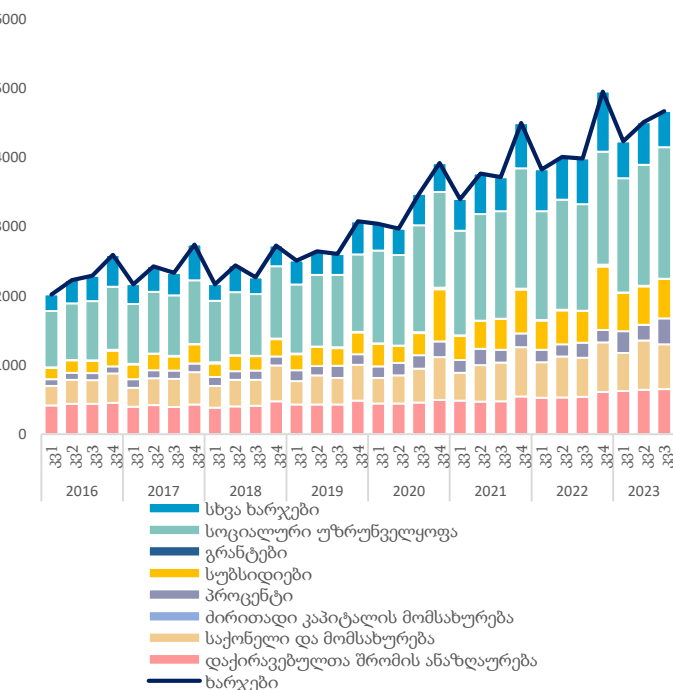
წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

დიაგრამა 36: გადასახადებიდან მიღებული შემოსავალი

წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

დიაგრამა 37: ნაერთი ბიუჯეტის ხარჯები

წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

საბიუჯეტო შემოსავლებში მნიშვნელოვან წილს იკავებს გადასახადებიდან მიღებული შემოსავალი, რაც 2023 წლის მესამე კვარტალის მონაცემებით შეადგენს 90.8 პროცენტს. ნაერთმა ბიუჯეტმა გადასახადებიდან მიიღო 4,893 მლნ ლარი, რაც 21.7 პროცენტით მეტია წინა წლის მაჩვენებელზე. საშემოსავლო გადასახადებიდან მიღებული შემოსავალი წლიურად გაიზარდა 18.7 პროცენტით და გაუტოლდა 1,532 მლნ ლარს. მოგების გადასახადებიდან მიღებული შემოსავლები კი წლიურად 12.7 პროცენტით გაიზარდა წინა წლის მესამე კვარტალთან შედარებით და გაუტოლდა 475 მლნ ლარს, რაც შეადგენს საგადასახადო შემოსავლების 9.7 პროცენტს. ამავე დროს, გადასახადებიდან მიღებულ შემოსავალში მნიშვნელოვანი ზრდა შეინიშნება დამატებული ღირებულებისა და საშემოსავლო გადასახადებში. კერძოდ, დამატებული ღირებულების გადასახადებიდან მიღებული შემოსავალი გაიზარდა 8.6 პროცენტით და მოიცავს საგადასახადო შემოსავლების 44.5 პროცენტს. რაც შეეხება საშემოსავლო გადასახადებიდან მიღებულ შემოსავალს, მისი წილი შეადგენს 31.3 პროცენტს, ხოლო ზრდის ტემპი გაუტოლდა 18.7 პროცენტს. 22.0 პროცენტით გაიზარდა იმპორტის გადასახადებიდან მიღებული შემოსავალი.

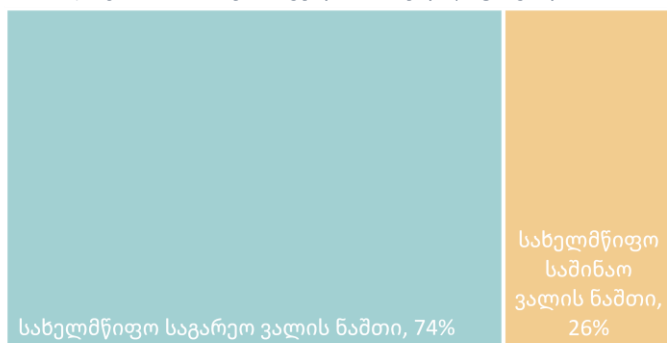
2023 წლის მესამე კვარტალში ხარჯები წლიურად გაიზარდა 17.2 პროცენტით და შეადგინა 4,666 მლნ ლარი. ბიუჯეტის ხარჯების ნაწილში ყველაზე დიდი წილი უკავია სოციალურ უზრუნველყოფაზე გაწეულ ხარჯებს, რომელიც შეადგენს მთლიანი ხარჯების 40.6 პროცენტს, ხოლო წლიური ზრდის ტემპი გაიზარდა და ტოლია 23.3 პროცენტის. გაიზარდა შრომის ანაზღაურებაზე გაწეული ხარჯები, რომლის წლიური ზრდის ტემპი გაუტოლდა 20.3 პროცენტს და შეადგინა 652 მლნ ლარი, რაც არის მთლიანი ხარჯების 14.0 პროცენტი. რაც შეეხება ხარჯების დანარჩენ მუხლებს, საქონელსა და მომსახურებას (მთლიანი ხარჯების 13.9 პროცენტი), სუბსიდიებს (მთლიანი ხარჯების 12.3 პროცენტი), პროცენტს (მთლიანი ხარჯების 8.1 პროცენტი) და სხვა ხარჯებს (მთლიანი ხარჯების 11.2 პროცენტი), 2022 წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, შესაბამისად, 15.3 პროცენტით, 24.1 პროცენტით, 70.1 პროცენტით და -20.8 პროცენტით მეტი იქნა მათზე მიმართული.

საქართველოს სახელმწიფო ვალი

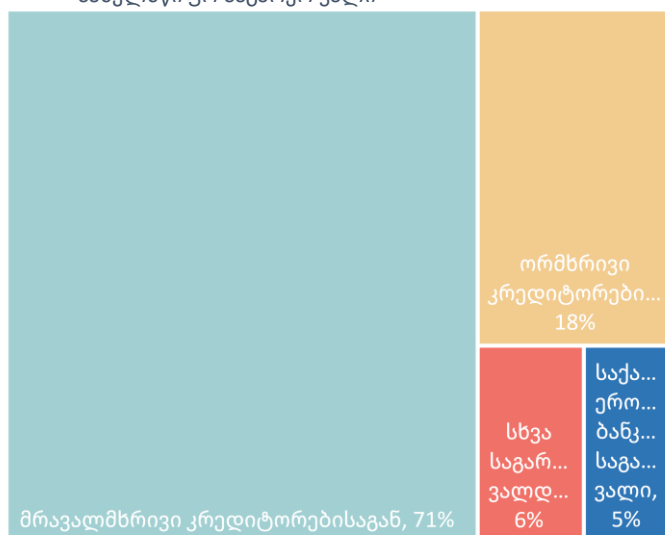
2023 წლის 30 სექტემბრის მდგომარეობით საქართველოს სახელმწიფო ვალის ნაშთმა შეადგინა 30,664 მლნ ლარი, მათ შორის:

- ❑ სახელმწიფო საშინაო ვალის ნაშთი შეადგენს 8,025.1 მლნ ლარს, მათ შორის:
 - ეროვნული ბანკისათვის განკუთვნილი ერთწლიანი ყოველწლიურად განახლებადი სახელმწიფო ობლიგაცია („ობლიგაცია სეზ-ისტვის“) – 80.8 მლნ ლარი;
 - სხვადასხვა ვადის მქონე სახელმწიფო ობლიგაციები ღია ბაზრის ოპერაციებისათვის („ობლიგაციები ღია ბაზრისთვის“) – 160 მლნ ლარი;
 - ფინანსთა სამინისტროს სახაზინო ვალდებულებები - 390 მლნ ლარი;
 - ფინანსთა სამინისტროს სახაზინო ობლიგაციები - 7,310.7 მლნ ლარი;
- ❑ სახელმწიფო საგარეო ვალის ნაშთი შეადგენს 22,639.1 მლნ ლარს.

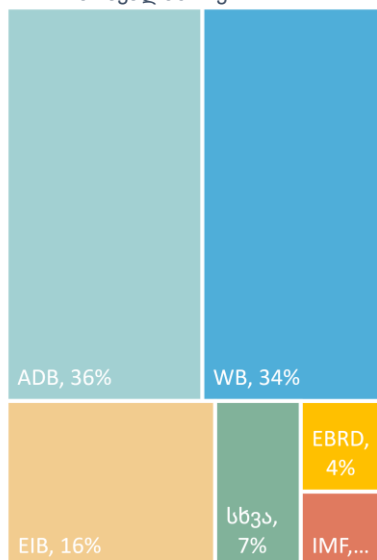
დიაგრამა 38: საქართველოს სახელმწიფო ვალი

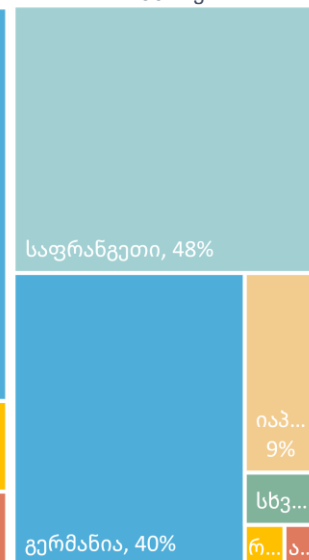
სახელმწიფო საგარეო ვალი

მრავალმხრივი

ორმხრივი

წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

მონეტარული სექტორი

პირველი სექტორის ლარიზაცია

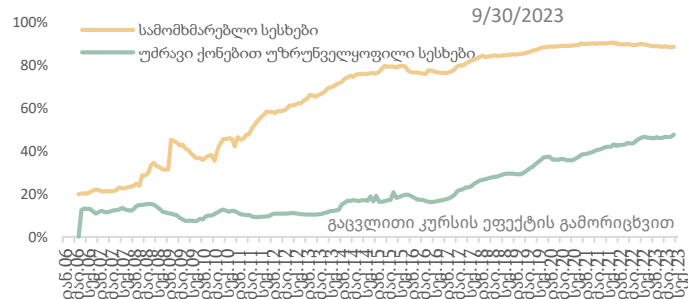
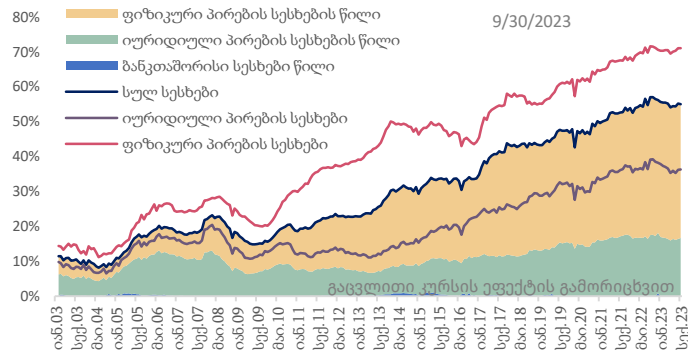
სესხების ლარიზაციას მზარდი ტენდენცია გააჩნია, 2023 წლის 1 ოქტომბრის მდგომარეობით მთლიანი სესხების ნაშთების ლარიზაცია 55 პროცენტს გაუტოლდა. აღსანიშნავია, რომ მთლიანი სესხების ლარიზაციის ძირითად დეტერმინანტს კვლავ ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხების ლარიზაცია წარმოადგენს. ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხების ნაშთებზე ლარიზაციამ 71 პროცენტი, ხოლო იურიდიულ პირებზე გაცემული სესხების ნაშთებზე 36.3 პროცენტი შეადგინა.

რაც შეეხება სესხების ლარიზაციას უზრუნველყოფის მიხედვით, სამომხმარებლო სესხების ლარიზაცია მნიშვნელოვნად აღემატება უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილი სესხების ლარიზაციას. სამომხმარებლო სესხების ლარიზაცია 2023 წლის განმავლობაში 88 პროცენტის ირგვლის დასტაბილურდა და 2023 წლის 1 ოქტომბრის მდგომარეობით 88.5 პროცენტი შეადგენა, რაც შეეხება იპოთეკური სესხების ლარიზაციას, ის ამავე პერიოდში 48 პროცენტს გაუტოლდა.

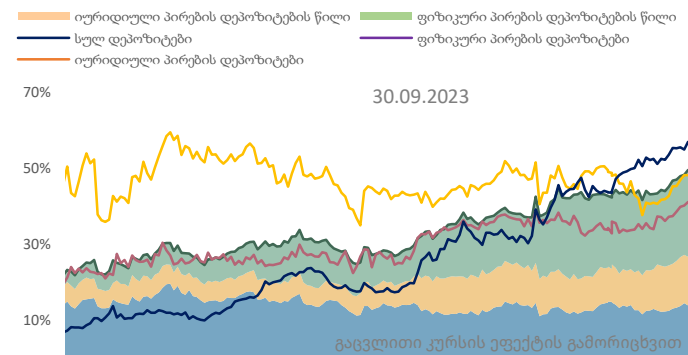
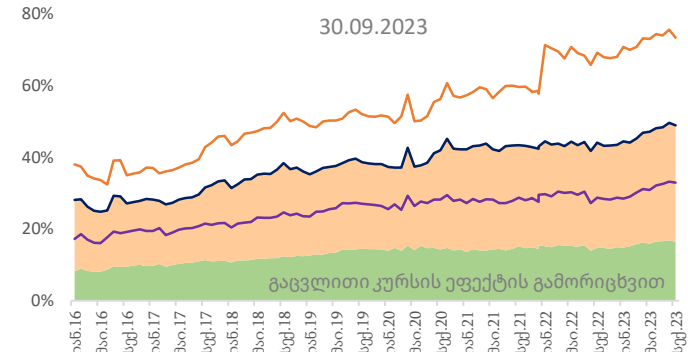
დეპოზიტების ლარიზაცია ჩამოუვარდება სესხების ლარიზაციას. მთლიანი დეპოზიტების ლარიზაცია 2023 წლის 1 ოქტომბრის მდგომარეობით 48.7 პროცენტი შეადგინა. დეპოზიტების ლარიზაციას მნიშვნელოვნად განაპირობებს იურიდიული პირების დეპოზიტების ლარიზაცია, რაც 2023 წლის 1 ოქტომბრის 73.1 პროცენტს გაუტოლდა, ხოლო ამავე პერიოდში ფიზიკური პირების დეპოზიტების ლარიზაცია 32.8 პროცენტს შეადგენს.

აღსანიშნავია, რომ დეპოზიტების ლარიზაციაში ძირითად კონტრიბუტორს კვლავ ვადიანი დეპოზიტების ლარიზაცია წარმოადგენს, 2023 წლის 1 ოქტომბრის მდგომარეობით მისი მნიშვნელობა 55.4 პროცენტს გაუტოლდა. ამავე პერიოდში მიმდინარე ანგარიშების ლარიზაცია 48.6 პროცენტს შეადგენს, ხოლო მოთხოვნამდე დეპოზიტების ლარიზაცია 40.2 პროცენტს გაუტოლდა.

დიაგრამა 39: სესხების ლარიზაცია

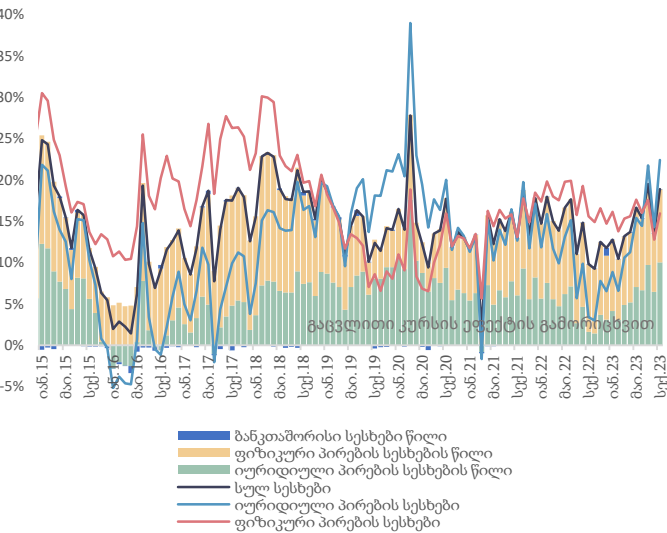
დიაგრამა 40: დეპოზიტების ლარიზაცია

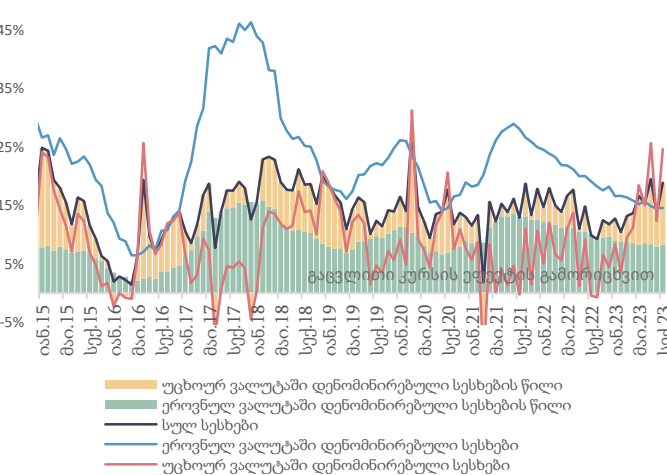
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა 41: სესხების წლიური ზრდა

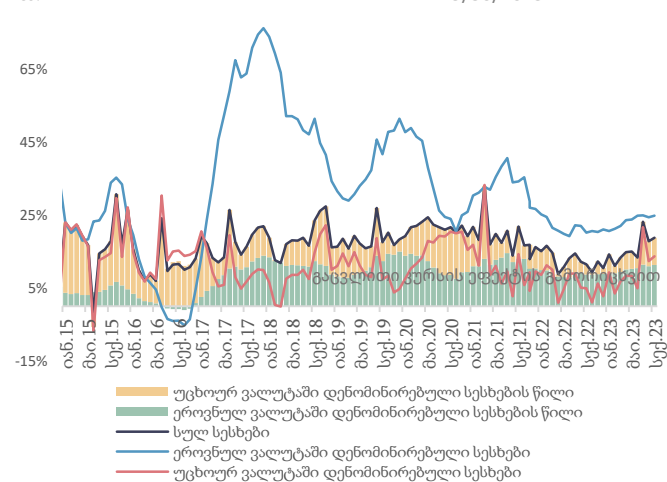
9/30/2023

9/30/2023

9/30/2023

სესხების მიმოხილვა

2023 წლის 1 ოქტომბრის მდგომარეობით 2022 წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით მთლიანი სესხები 18.9 პროცენტით გაიზარდა, რაც 3.5 პროცენტული პუნქტით მაღალია წინა კვარტალში დაფიქსირებულ მნიშვნელობაზე (კურსის ეფექტის გამორიცხვით). აგრეთვე მნიშვნელოვანი ზრდა შეინიშნება იურიდიული პირების სესხების წლიურ ზრდაშიც, რამაც განაპირობა მისი მნიშვნელობის 22.4 პროცენტამდე ზრდა, ამავე პერიოდში ფიზიკური პირების სესხების წლიური ზრდა 16 პროცენტს შეადგენს.

აღსანიშნავია რომ ეროვნული ვალუტაში დენომინირებული სესხების ზრდას ბოლო პერიოდში ზრდის მაღალ ტემპს ინარჩუნებს 2023 წლის 1 ოქტომბრის მდგომარეობით მისი მნიშვნელობა 14.6 პროცენტს გაუტოლდა. ამავე პერიოდში უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული სესხების ზრდამ 24.6 პროცენტი შეადგინა, რაც 9.7 პროცენტული პუნქტით აღემატება გასული კვარტალის მნიშვნელობას (კურსის ეფექტის გამორიცხვით).

2023 წლის 30 სექტემბრის მდგომარეობით უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილი სესხების წლიურმა ზრდამ 18.7 პროცენტი შეადგინა. ამასთან აღსანიშნავია, რომ ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებულ იპოთეკურ სესხებში 24.7 პროცენტიანი ზრდა დაფიქსირდა და 0.1 პროცენტული პუნქტით აღემატება წინა კვარტალის მნიშვნელობას, ხოლო უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული იპოთეკური სესხების ზრდა 13.7 პროცენტს შეადგენს, რაც 8.8 პროცენტული პუნქტით მაღალია წინა კვარტალთან შედარებით.

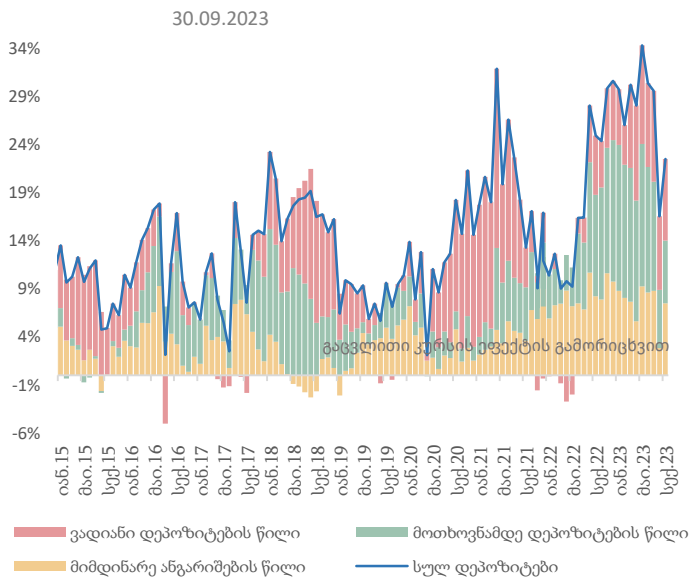
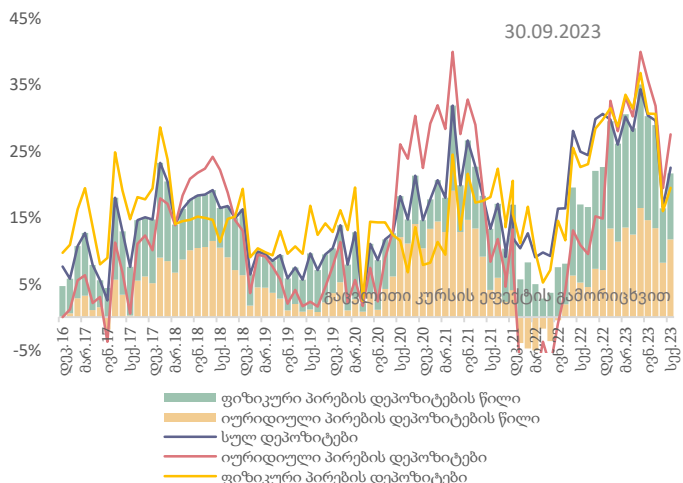
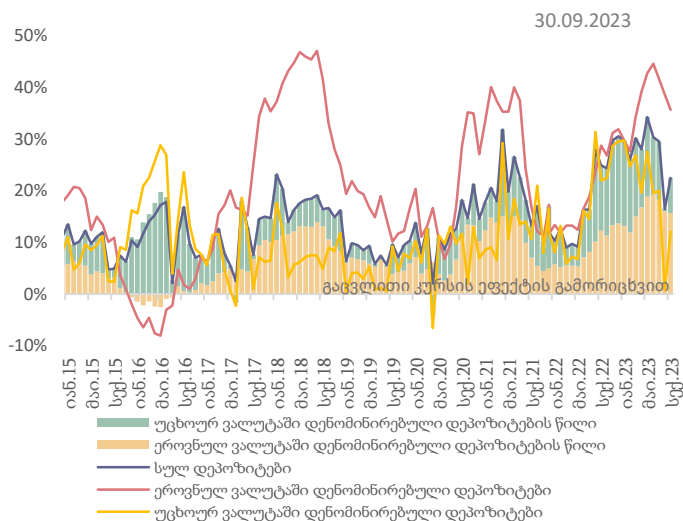
დეპოზიტების მიმოხილვა

მთლიანი დეპოზიტების ზრდა 2023 წლის 1 ოქტომბრის, 2022 წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, 22.5 პროცენტს შეადგენს, რაც 7.9 პროცენტული პუნქტით ჩამოუვარდება წინა კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. ამის ძირითად მიზეზს წარმოადგენს როგორც უცხოურ, ისე ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებული დეპოზიტების ზრდის ტემპის კლება. ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებული დეპოზიტების წლიურმა ზრდამ 35.7 პროცენტი შეადგინა, ამავე პერიოდში კი უცხოური ვალუტით დენომინირებული დეპოზიტების წლიურმა ზრდამ 12.1 პროცენტი შეადგინა.

2023 წლის 1 ოქტომბრის მდგომარეობით, ფიზიკური პირების დეპოზიტების ზრდამ 19.4 პროცენტი შეადგინა, ასევე იურიდიული პირების დეპოზიტების წლიურმა ზრდამ იმავე პერიოდში 27.5 პროცენტს გაუტოლდა.

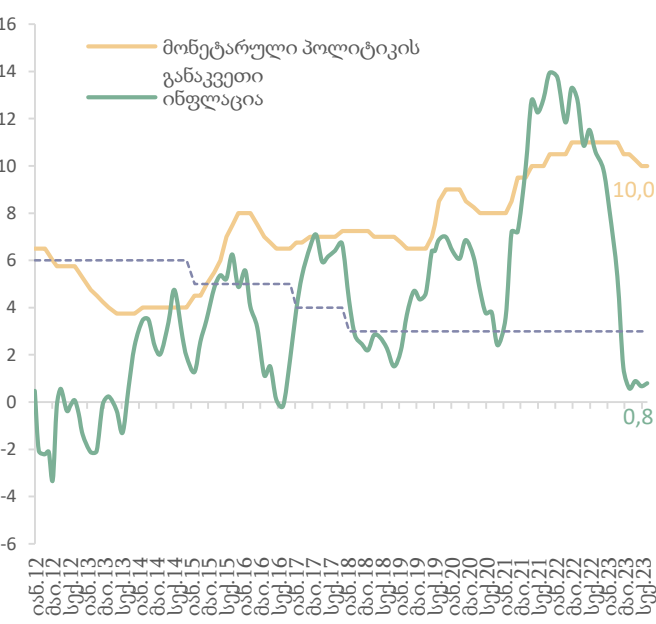
რაც შეეხება დეპოზიტების ზრდას ტიპების მიხედვით, ვადაიან დეპოზიტებში წლიური ზრდის ტემპმა შეადგინა 21.4 პროცენტი. რაც შეეხება მიმდინარე ანგარიშსა და მოთხოვნამდე დეპოზიტებს, მათ წლიურმა ზრდამ შესაბამისად შეადგინა 24.7 და 21.6 პროცენტი.

დიაგრამა 43: დეპოზიტების წლიური ზრდა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა 44: ინფლაცია და მონეტარული პოლიტიკის
განაკვეთი

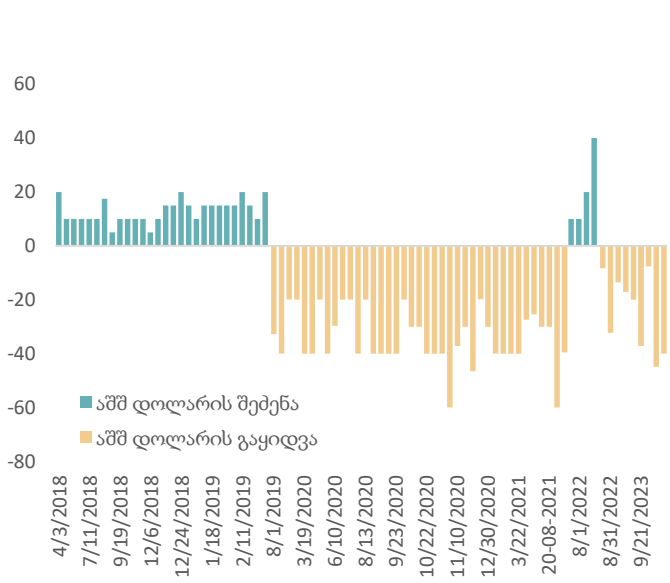
მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი

საქართველოს ეროვნული ბანკის (სებ) მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტმა 2023 წლის მესამე კვარტალში ჩაატარა 2 სხდომა. ორივე შემთხვევაში რეფინანსირების განაკვეთი შემცირდა 0.25 პპ და 10.0 პროცენტზე განისაზღვრა აღნიშნული კომიტეტის მიერ.

სებ-ს მიხედვით, რუსეთის მიერ უკრაინაში შეჭრამ გლობალურად მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ცვლილებები გამოიწვია და პანდემიისგან წარმოქმნილი მოთხოვნა-მიწოდების დისბალანსი კიდევ უფრო მეტად გაამძაფრა. თუმცა ბოლო პერიოდში საერთაშორისო სასაქონლო ბაზრებზე ფასების დასტაბილურების ნიშნები იკვეთება. ევროკავშირის მიერ დაწესებული სანქციების შედეგად ნავთობპროდუქტების ფასებმა მოიკლო. ამავდროულად, საერთაშორისო ტრანსპორტირების ფასები სწრაფი ტემპით შემცირებას განაგრძობს, რაც იმპორტირებული პროდუქტების ფასებზეც უნდა აისახოს. საქართველოში ინფლაციამ პიკური პერიოდი უკვე გაიარა და შემცირება და სამიზნე მაჩვენებლისაკენ მიახლოება დაიწყო. ოქტომბერში ინფლაციამ 0.8 პროცენტი შეადგინა და უკვე სამიზნეს ჩამოსცდა. მოსალოდნელია, რომ გაცვლითი კურსის გამყარების ფონზე, აღნიშნული გლობალური ტენდენციები ეტაპობრივად ადგილობრივ ბაზარსაც გადმოეცემა, რამაც ინფლაციის კიდევ უფრო შემცირებას უნდა შეუწყოს ხელი. ასევე აღსანიშნავია, რომ სებ ნელი ტემპით მოახდენს მონეტარული პოლიტიკის შერბილებას.

2023 წლის მესამე კვარტალში ეროვნულმა ბანკს სავალუტო ინტერვენციები აუქციონის მეშვეობით განახორციელა და 149.65 მლნ აშშ დოლარი გაყიდა.

დიაგრამა 45: სებ-ის სავალუტო აუქციონზე აშშ
დოლარით ვაჭრობის დინამიკა, მლნ

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საპროცენტო განაკვეთები

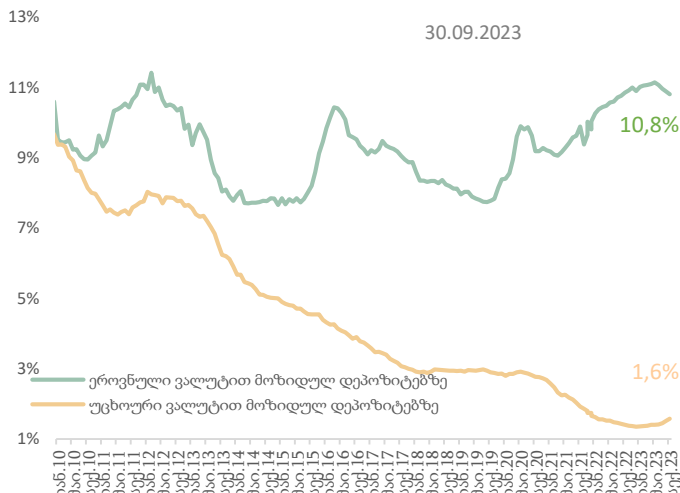
2023 წლის 1 ოქტომბრისათვის, უცხოური ვალუტით განთავსებულ დეპოზიტებზე საპროცენტო განაკვეთმა 1.6 პროცენტი შეადგინა, ხოლო ეროვნული ვალუტით - 10.8 პროცენტს უტოლდება.

2023 წლის 1 ოქტომბრის მდგომარეობით, იურიდიული პირების მიერ ეროვნულ ვალუტაში განთავსებულ დეპოზიტებზე საშუალო შეწონილი საპროცენტო განაკვეთი 10.8 პროცენტს გაუტოლდა, ხოლო უცხოური ვალუტით - 2.4 პროცენტს. ამავე პერიოდში ფიზიკური პირების დეპოზიტებზე საშუალო წლიური საპროცენტო განაკვეთები უცხოური ვალუტით განთავსებულ დეპოზიტებზე 1.5 პროცენტს, ხოლო ეროვნული ვალუტით - 10.9 პროცენტს შეადგენს.

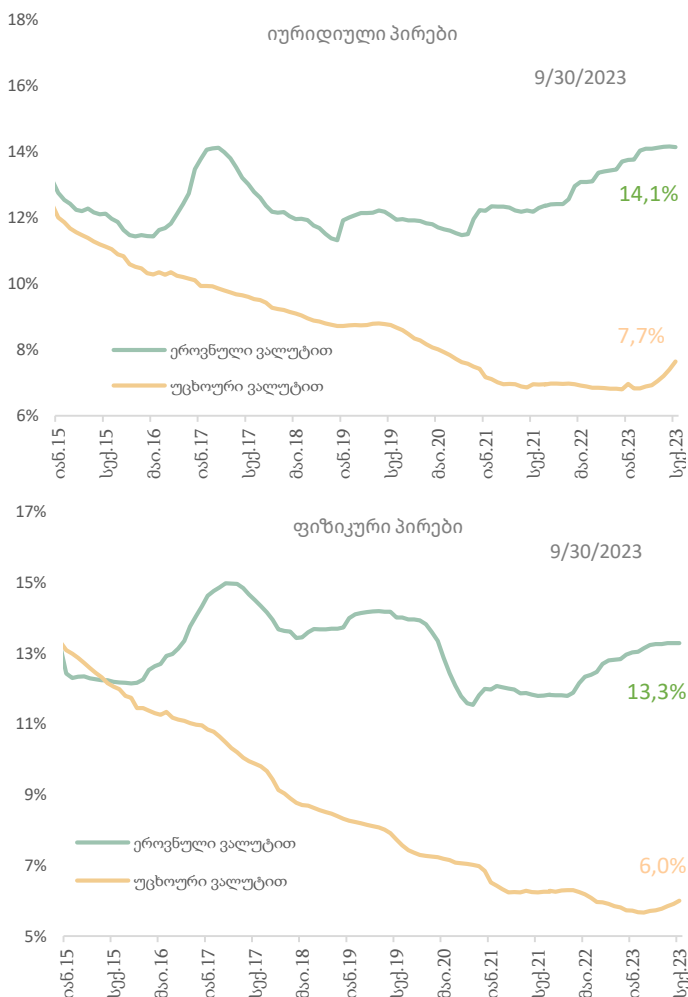
2023 წლის 1 ოქტომბრის საშუალო წლიური შეწონილი საპროცენტი განაკვეთი მოკლევადიან სამომხმარებლო სესხებზე 15.4 პროცენტს გაუტოლდა (ეროვნული ვალუტით - 17.4 პროცენტი, ხოლო უცხოური ვალუტით - 5.9 პროცენტი). გრძელვადიან სამომხმარებლო სესხებზე საშუალო შეწონილ საპროცენტო განაკვეთს მნიშვნელოვანწილად ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებული სესხები განსაზღვრავს.

იურიდიულ პირებზე გაცემულ, ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებულ იპოთეკურ სესხებზე საპროცენტო განაკვეთი 2023 წლის 30 სექტემბერს 13.7 პროცენტს შეადგენდა, ხოლო უცხოური ვალუტით - 9.3 პროცენტს. ამავე პერიოდში ფიზიკურ პირებზე ეროვნულ ვალუტაში გაცემულ სესხებზე საპროცენტო განაკვეთმა 13.1 პროცენტი შეადგინა, ხოლო უცხოურ ვალუტაში - 7.1 პროცენტი.

დიაგრამა 46: საპროცენტო განაკვეთები დეპოზიტების ნაშთებზე

დიაგრამა 47: საპროცენტო განაკვეთები გაცემულ, უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილ სესხებზე

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საინფორმაციო ფურცელი

პუბლიკაცია მომზადებულია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მაკროეკონომიკური ანალიზისა და ფისკალური პოლიტიკის დაგეგმვის დეპარტამენტის მიერ. პუბლიკაციაში მოცემული ინფორმაცია და აზრები წარმოადგენს ავტორების - მაკროეკონომიკური ანალიზისა და ფისკალური პოლიტიკის დაგეგმვის დეპარტამენტის ეკონომიკური გუნდის აზრებს და არ წარმოადგენს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ოფიციალურ პოზიციას. პუბლიკაციაში მოყვანილი ანალიტიკური ინფორმაცია ემსახურება საინფორმაციო მიზნებს და მოპოვებულია საჯარო წყაროებიდან. ანგარიშში მოცემული პროგნოზები და გაანგარიშებები არ უნდა იყოს მიღებული, როგორც დაპირება, მინიშნება და გარანტია.

